

ÚJSZÁSZ VÁROS
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ
FELÜLVIZSGÁLATA

2010. ÁPRILIS

ÚJSZÁSZ VÁROS
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ
FELÜLVIZSGÁLATA

készítette:

Fehér Judit – Pap Gábor

Jóváhagyta

Újszász Város Képviselő-testület

37 /2010. (IV. 27.) számú

határozatával.

T a r t a l o m j e g y z é k

Bevezetés	5. oldal
I. A település térbelisége	6. oldal
II. Természeti adottságok	6. oldal
III. Településtörténet	7. oldal
IV. A humánerőforrás jellemzői	8. oldal
1. Néesség	8. oldal
2. A foglalkoztatás jellemzői	9. oldal
3. Iskolázottság, oktatás és annak intézményi háttere	10. oldal
V. Társadalmi jellemzők	12. oldal
1. Szociális ellátás	12. oldal
2. Egészségügy	14. oldal
3. Kulturális élet	17. oldal
4. Egyházak és a vallási élet	17. oldal
5. Sport és szabadidő	18. oldal
6. Civil szervezetek	18. oldal
7. Kommunikáció	19. oldal
8. Közbiztonság	19. oldal
VI. Gazdaság	20. oldal
1. Mezőgazdaság	20. oldal
2. Ipar	21. oldal
3. Szolgáltatás	22. oldal
4. Turisztikai adottságok	22. oldal
VII. Műszaki infrastruktúra	23. oldal
1. Közlekedés	23. oldal
2. A lakások és a közintézmények állapota, valamint a város egyes térszerkezeti egységeinek problémái.	25. oldal
3. Közművek	27. oldal
4. Vízvédelem	28. oldal
5. Épített értékek	28. oldal
VIII. Környezetállapot	29. oldal
1. Környezetvédelem	29. oldal
2. A település zöldfelületi rendszere és a környezet-egészségügy	31. oldal

3. Természetvédelem	32. oldal
IX. Stratégiaalkotás	34. oldal
X. Fejlesztési javaslatok	38. oldal
1. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése	38. oldal
2. A lakosság egészségi állapotának javítása	40. oldal
3. A szociális ellátó rendszer továbbfejlesztése, a hátrányos helyzetű csoportok segítése.	40. oldal
4. Az élet- és vagyonbiztonság növelése	41. oldal
5. Gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatottság javítása a humán-erőforrás fejlesztése és a fenntartható fejlődés biztosítása által.	42. oldal
6. Kitörési lehetőség a turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázásával.	43. oldal
7. A közintézmények, más építmények és településterületek felújítása, új funkcióval történő tervezése, továbbá új tér-kategóriák és települési akcióterületek kijelölése, valamint a lakhatás feltételeinek javítása.	44. oldal
8. Vonzó, esztétikus településarculat megteremtése, a helyi társadalom szabadidejének tartalmas eltöltését segítő fejlesztések megvalósítása.	45. oldal
XI. Összegzés	47. oldal
Mellékletek	48. oldal
Felhasznált források	52. oldal

B e v e z e t é s

Az elmúlt két évtized során megváltozott gazdasági-társadalmi helyzet, a jogszabályi előírások változása és Magyarország Európai Unió csatlakozása következtében szükségessé vált a településfejlesztési, és -rendezési dokumentumok felülvizsgálata, valamint a hiányzó dokumentumok elkészítése.

Újszász Város Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény *(továbbiakban: Étv.)* 7.§ (3) a) pontja értelmében 60/2003. (V.20.) számú határozatával elfogadta “Újszász város településfejlesztési koncepcióját”, amely dokumentumnak korábban előzménye még nem volt a településen.

Az egyes ágazatokra vonatkozóan szintén készültek koncepciók, így a szociális, a környezetvédelmi, a turisztikai és a sport területek fejlesztésére külön koncepciók születtek. E munka célja kettős volt, egyrészt átgondolt fejlesztési dokumentum elfogadásával lehetőséget kellett teremteni arra, hogy egyes pályázati kiírásokra eséllyel pályázhasson településünk, másrészt pedig elő kellett készíteni az Étv. által előírt új, az országos településrendezési és építési követelményeken *(OTÉK)* alapuló településrendezési terv elkészítését.

A településrendezési terv hosszas előkészítés, és jogszabályban előírt államigazgatási eljárás keretében lefolytatott egyeztetések után elfogadásra került, melynek részei:

- 24/2005 (II.15.) számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv,
- 2/2005 (II.16.) számú rendelettel elfogadott helyi építési szabályzat és szabályozási terv.

A településfejlesztési koncepció 2006. februárban felülvizsgálatra került, egyúttal a főbb koncepcionális javaslatok stratégiai tervnek megfelelő formában jelentek meg benne. A településrendezési terv módosítása jelenleg folyamatban van, e munka 2008. decemberben indult el. Időközben – jogszabályi változások nyomán – az Európai Unió forrásából finanszírozott városfejlesztési pályázatokhoz, a városi jogállású települések számára kötelezően előírásra került az integrált városfejlesztési stratégia *(továbbiakban: IVS)* készítése.

A településfejlesztési koncepció jelenlegi felülvizsgálata az IVS fejlesztési elemeivel történő összhang megteremtése mellett a rendezési terv módosításához nyújt alapot.

A 2003-ban elfogadott településfejlesztési koncepcióban megfogalmazódott a 2-3 évente esedékes felülvizsgálat igénye. A koncepcióban megfogalmazott régi-új fejlesztési elképzelések megvalósíthatósága szempontjából nagyon fontos szerepet töltenek be a területi tervezés régiós és kistérségi szintjén elfogadott programdokumentumok, hiszen egy uniós szintű pályázati projekt összeállítása során külön hangsúlyt kell helyezni a projekt térségi szintű programokkal történő összhangjára.

A koncepció felülvizsgálata során átgondolásra kerültek az egyes területek az elmúlt három év változásainak tükrében. A rendelkezésre álló legfrissebb információkat figyelembe véve pedig pontosabb képet adhatunk a város jelenlegi problémáiról. A fejlesztési elképzelések az előző felülvizsgálatban megismert csoportosításban jelennek meg, amelynek célja egyrészt, hogy az egyes fejlesztési ötleteket minél könnyebben lehessen átváltatni projektekké, amelyek aztán alkalmassá válnak uniós szintű pályázatok elkészítésére, másrészt pedig, hogy a kistérségi és megyei programdokumentumokban megfogalmazottakhoz lehessen kapcsolni, illeszteni őket. Több elképzelés kidolgozottsága és átgondoltsága következtében kiemelkedik az egyes fejlesztési elképzelések közül, ezek azok, amelyek a stratégiai célok eléréséhez döntő mértékben járulhatnak hozzá, így a stratégiai programozás fő elemeit jelentik.

A koncepció jelenlegi felülvizsgálata a településrendezési terv módosításának alátámasztása mellett, az Európai Unió források elérését is szolgálja. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv *(továbbiakban: ÚMFT)* operatív programjai keretében meghirdetésre kerülő pályázatok által nagyon komoly összegű forrásokat lehet elnyerni egyes beruházásokhoz. A koncepció jelenlegi felülvizsgálata elsősorban az ÚMFT 2009-2010-es akciótervei keretében megjelenő kiírásokra benyújtandó pályázatok elnyerését, valamint a 2011-2013-as időszakra történő felkészülést célozza.

I. A település térbelisége

Újszász Jász- Nagykun- Szolnok megye nyugati szélén, Szolnoktól 18-km-re fekvő, Pest megyével határos település, amely a Zagyva jobb partján a Tápió torkolat alatt épült ki.

A település igazgatási területe 58,20 km², azaz 5.820 hektár, ebből belterület 517 ha, míg a külterület nagysága 5.303 ha.

A szolnoki agglomeráció belső övi települései közé tartozik, közeli szomszédtelepülései Szászberek és Zagyvarékas, melyekre vonzása kiterjed.

A település tagja a Szolnoki Kistérség Többcélú Társulásának (*továbbiakban: Társulás*). A Társulás további 17 tagtelepülésével együttesen alkotja a Szolnoki kistérséget. A kistérséget Szolnok megyei jogú város túlsúlya, valamint a gazdasági-társadalmi szempontból – egymástól földrajzilag is – elkülöníthető kisebb településcsoportok (mikrotérségek) jellemzik. A kistérség az Észak-alföldi régióban található.

Újszászt a kistérségen és régió belüli periferikus fekvése, a Központi régió közeli kistérségei felé a közlekedési infrastruktúra alacsony kiépítettsége és a gazdasági kapcsolatok hiánya torz térbeli kapcsolatrendszerbe kényszeríti.

II. Természeti adottságok

Újszász a Jászság kistáj területén helyezkedik el, mely 85 és 105 m közötti tengerszint feletti magasságban fekvő, enyhén D felé lejtő, túlnyomórészt folyóvizek által feltöltött síkság. A felszínt a kanyargós, sekély holtmedrek, s a hozzájuk csatlakozó árterek uralják.

A terület a mérsékelt meleg-száraz és a meleg-száraz övezet határán terül el. Az évi napfénytartam 2000 óra, nyári összege 800-820 óra, téli összege 190 óra. Az évi középhőmérséklet 10,2-10,3 °C. A csapadék évi átlaga 520 - 550 mm, a vegetációs időszak átlaga 320 mm. Uralkodó széliránya ÉNY-i, az átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s.

Az árvizek a Zagyván és a Tápión kora tavasszal, míg a kisvizek ősszel gyakoriak, bár ez a tendencia az elmúlt évtizedben többször felborult. A Zagyva vízminősége a főbb paraméterek alapján IV-V. osztályú (szennyezett - erősen szennyezett), a Tápió vize III. osztályú, szennyezettsége tűrhető.

A talajvíz mélysége 2-4 m között van. 2010. januárban a Közép- Tisza- vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság KEOP-2.2.2. (*Környezet és Energia Operatív Program*) pályázati forrás bevonásával 10,0 méter mélységű, új talajvízfigyelő monitoring kutat fűrt a városközpontban, a 801/1 hrsz-ú területen.

A nagyobb mélységű rétegvizek nyomásállapota semleges, vagy pozitív, szennyezett talajvíz leszivárgásának lehetősége minimális. A természetes hidrogeológiai védettség 100-200 év.

Uralkodó talajtípusa a külterület D-DNY-i részén (összesen 60 %) alföldi mészlepedékes csernozjom és réti csernozjom, a Zagyva mentén réti talaj, sok helyen szikes foltokkal (szolonyeces réti talaj). Fizikai talajféleség tekintetében uralkodóan vályog és agyagos vályog. Talajértékszám 50-80 közötti, a szikes foltokon 10-20 közötti. A földterület átlagos aranykoronaértéke 25,94 AK, kistérségi viszonylatban magas.

A kistáj a Tiszántúli flórajárásba tartozik, potenciális erdőtársulásai között meghatározóbbak a fűzligetek, a tölgy-köris-szil ligeterdők, a pusztai tölgyesek és a gyöngyvirágos tölgyesek. Az erdőművelésbe bevont területeken keménylombos, zömében fiatalos erdők díszlenek.

III. Településtörténet

Az eredetileg Szász vagy Szászi nevet viselő település az Árpád-korban keletkezett, de az Újszász - Nagykáta vasútvonal építési munkálatai során találtak római kori pénzeket is.

Újszász néven először 1424-ben tűnik fel, miközben a régi alak, a Szászi párhuzamosan tovább él. Az írott forrásokban a németek jelenlétére semmi nem mutat a helységnéven kívül. Az is elképzelhető, hogy a település eredeti neve a „Zaas” nemzetiségből ered, és az államalapítás időszakában e nemzetiség tulajdona volt e terület.

Határában uradalmi gazdasági központok voltak. A település építkezésében a fűrészelt oromdíszítésű, tornác nélküli házak voltak jellemzők. Gazdálkodásában az uradalomhoz köthető legeltető szarvasmarha- és juhtartás, valamint a paraszti jellegű birkatartás játszott fontos szerepet. Az újszászi lakosok szokásai a történelmi időkben főleg vallásos jellegűek voltak.

Első okleveles említésekor, 1347-ben már kőtemploma volt, tehát a jelentősebb falvak közé tartozott. A XIV-XV. század fordulóján a pusztára a jász székszervezet terjesztette ki fennhatóságát. Az 1424-től név szerint ismert itteni jász kapitányok az újszászi, a XVI. század végétől Újszászy nevű köznemesi család ősei.

A falu a 15 éves háború során (1593-1606) elnéptelenedett, majd 1744-től népesült be véglegesen. A XVIII. század második harmadában az Orczy (bárai) család birtokába jutó pusztára 9 majorsági család települt. 1744-től kezd kiépülni a templom körül a jelenlegi település magja. 1771-től maradt fenn az első községi pecsét.

Az 1786-os összeírás és népszámlálás már kb. 633 lakosú jobbágyszőlőfaluról készül, ahol 69 lakóházat, 111 családot regisztrálnak. A falu fő tevékenysége a földművelés és a legeltető állattenyésztés. Az anyakönyveket 1787-től vezetik, ekkor létesítették a helyi lelkészséget, amelyet 1807-ben emeltek plébániai rangra.

Az 1828-as regisztrálás szerint iparosok még nem laktak a községben, de az 1848-as bevonuló honvédek között már van molnár, csizmadia, kovács és kereskedő.

Kultúrtörténeti érdekesség, hogy Vörösmarty Mihály többször tartózkodott Újszászon. 1849-ben – a kormány Debrecenbe költözése idején, családjával szintén oda tartva – legkisebb gyermekét az Orczy birtokon gazdatisztként dolgozó öccsénél, Jánosnál hagyta, majd a szabadságharc bukása után Bajza József költőtársával együtt Újszászon rejtőzködött hosszabb ideig egy ház pincéjében. *(Ez a ház ma is látható. Az általános iskola, és a Parkerdőben található bújtatott iker vadgesztenyefa a költő nevét viseli.)*

A római katolikus templom és az egyik Orczy-kastély építtetése Orczy Andor báró nevéhez fűződik a XIX. század második felében. Ő volt az, aki a település fejlődésére a legnagyobb hatással volt ez idáig. A vasút fejlesztése szintén az ő nevéhez kapcsolódik, Újszász fontos vasúti csomóponttá válik, az első szakaszt 1872-ben adták át (Rákos-Szolnok).

A lakosság jelentős része római katolikus vallású, a XIX. század közepétől azonban református vallásúak is érkeztek a településre, akiknek 1926-tól önálló anyakönyvvvel rendelkező leány-egyházközségük volt. Ez 1946 óta anya-egyházközségként működik.

Az iskolai oktatásról először 1851-ből van dokumentum. 1859-ben két tantermes iskola épül a templom mellett, ez az ún. „Tornyos” iskola. 1890-ben újabb két tantermes, ún. „Millenniumi” iskola épül, amelyet 1900-ban bővítettek ki négy tantermesre.

A XX. század elején megélénkül az addig szórványos ipar és kereskedelem. A legnagyobb üzem a gőzmalom volt, melyet 1910-ben nyitottak meg. A Nagyatádi-féle földreform során 523 fő között összesen 600 kh földet osztottak ki.

Az I. világháborúban 110 újszászi halt meg a hadba vonultak közül. A II. világháború során, 1944-ben súlyos harcok zajlottak Újszász térségében, komoly emberi és anyagi áldozatot követelve. A visszavonuló németek 4 hidat robbantottak fel, és felgyújtották a templomot.

Az 1946. évi területrendezések során Újszászt Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéből Jász-Nagykun-Szolnok megye szolnoki járásához csatolták.

A község 1970-ben kapta meg a nagyközségi címet, majd 1997. július 1-jével a Magyar Köztársaság Elnöke 191/1997. sz. határozatával Újszász nagyközségnek városi címet adományozott.

A város arculata az új évezred első évtizedében jelentősen megváltozott, számos projekt valósult meg több milliárd forint összegű pályázati forrás eredményes felhasználásával. A támogatások eredményeként valamennyi nevelési-oktatási intézmény, több más közintézmény, az úthálózat jelentős része rekonstrukciós bővítésre, felújításra és átalakításra került. Az új, impozáns épületek a város díszai lettek. Mindezzel párhuzamosan pedig több, településarculatot és szakmai háttérrel fejlesztő projekt is megvalósult.

IV. A humán-erőforrás jellemzői

1. Népeség

A település állandó népessége, valamint a lakónépessége, ezeken belül a nemek aránya az alábbiak szerint alakult:

<i>év</i>	<i>állandó népesség</i>			<i>lakónépesség</i>		
	<i>férfi</i>	<i>nő</i>	<i>együtt</i>	<i>férfi</i>	<i>nő</i>	<i>együtt</i>
1990	n.a.	n.a.	n.a.	3343 (49,2%)	3446 (50,8%)	6789
1993*	3255 (49,0%)	3391 (51,0%)	6646	3252 (49,2%)	3357 (50,8%)	6609
1995*	3364 (48,8%)	3525 (51,2%)	6889	3336 (48,9%)	3485 (51,1%)	6821
1998*	3347 (48,8%)	3511 (51,2%)	6858	3377 (48,9%)	3530 (51,1%)	6907
1999*	3330 (48,9%)	3475 (51,1%)	6805	3319 (48,9%)	3464 (51,1%)	6783
2000*	3356 (49,1%)	3482 (50,9%)	6838	3350 (49,2%)	3459 (50,8%)	6809
2001*	3367 (49,2%)	3472 (50,8%)	6839	3395 (49,4%)	3475 (50,6%)	6870
2002*	3363 (49,0%)	3496 (51,0%)	6859	3382 (49,2%)	3491 (50,8%)	6873
2003*	3371 (49,4%)	3454 (50,6%)	6825	3369 (49,5%)	3438 (50,5%)	6807
2004*	3361 (49,2%)	3466 (50,8%)	6827	3359 (49,3%)	3456 (50,7%)	6815
2005*	3338 (49,2%)	3447 (50,8%)	6785	3303 (49,0%)	3436 (51,0%)	6739
2006*	n.a.	n.a.	6711	n.a.	n.a.	n.a.
2007	3284 (49,1%)	3404 (50,9%)	6688	3243 (48,8%)	3399 (51,2%)	6642
2008	3271 (49,0%)	3408 (51,0%)	6679	3212 (48,7%)	3386 (51,3%)	6598
2009*	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	6611

Megjegyzés:

*Adatállomány éve, a számadat a követő év január 1-i állapotnak megfelelő.

forrás:

- Polgármesteri hivatal népesség-nyilvántartási adatok; Magyar Államkincstár
- VÁTI Kht, TeIR – KSH 2007. és 2008. évi adatbázisa.

A népesség korcsoport szerinti megoszlása a következőképpen alakult a 18 éven aluli, a 18-59 év közötti és a 60 éven felüli népességet tekintve:

<i>év</i>	<i>0 – 17 éves korcsoport</i>	<i>18 – 59 éves korcsoport</i>	<i>60 – éves korcsoport</i>
1990	1609	3712	1468
1995 *	1410	3765	1646
2001 *	1343	3863	1664
2004 *	1345	3795	1675
2008	1255	3708	1716
<i>Megjegyzés:</i>			
*Adatállomány éve, a számadat a követő év január 1-i állapotnak megfelelő.			
<i>forrás:</i>			
- <i>polgármesteri hivatal;</i> - <i>VÁTI Kht, TeIR – KSH 2008. évi adatbázisa</i>			

Az adatokból jól látható, hogy a népesség az ezredforduló óta csökken, emellett pedig elöregedő korstruktúrát mutat. A 18 évnél fiatalabbak száma 22%-kal kevesebb, mint 1990-ben; a teljes népességhez viszonyított arányuk vonatkozásában jelentős, mintegy 4,7%-os csökkenést mutat az elmúlt szűk 20 év alatt. A 18 – 59 éves korosztályok létszáma ugyanebben az időintervallumban – kisebb hullámhegy után – közel állandó, bár az adatok itt is csökkenést jeleznek az utóbbi években. Ugyanakkor a 60 éven felüliek száma jelentősen emelkedett. A korcsoport tagjainak száma 16,9%-kal több mint 1990-ben; a teljes népességhez viszonyított arányuk vonatkozásában mintegy 4,4%-os növekedést mutat. E demográfiai változást jelző adatok akkor mutatja igazán drasztikus voltukat, ha az egymáshoz viszonyított arányokat nézzük, hiszen amíg 1990-ben 100 fiatalra 91 fő 60 év feletti ember, addig 2008-ban 100 fiatalra már 137 idős jutott, ráadásul az adatok időbeni változása további elöregedést vetít előre!

Az elöregedésben szerepet játszik, hogy a fiatalok egy része elköltözik a településről (*különösen szembetűnő ez a képzettebb munkaerő esetében*), továbbá a születések és halálozások száma egymáshoz viszonyítva természetes fogyást eredményez.

A település szempontjából kiemelkedően fontos, hogy megoldást találjon az elöregedés mértékének megállítására vagy legalábbis annak csökkentésére.

A város külterületén jelenleg 3 db lakott tanya (Göbolyjárásí-, Hosszúháti- és 1-es tanya) található, ahol összesen 15 fő él.

A helyi társadalom mintegy 10%-a a roma kisebbséghez tartozik. A népességen belüli arányuk a 90-es évek folyamán növekedett, napjainkban 600-700 fő tartozik e kisebbséghez, pontos számadat a vegyes házasságok számottevő aránya miatt nem áll rendelkezésre. Jellemző, hogy a helyi cigány lakosság nagy része a település északi szélén, részlegesen szegregálódva, telepszerű lakókörnyezetben él, de a jobb módúak és az iskolázottabbak a város más részeire költöznek. 1998 óta ötfős cigány kisebbségi önkormányzat látja el érdekképviselőit.

2. A foglalkoztatás jellemzői

Az elmúlt két évben nagyobb létszámot foglalkoztató munkahely sajnos nem jött létre a településen. Rendkívül fontos lenne nagyobb munkahelyteremtő beruházások megvalósítása, amely a munkanélküliség csökkentése mellett a települést vonzóvá tenné, és megállítaná a képzett munkaerő elvándorlását, egyúttal mérsékelné az elöregedést is. Ugyanakkor a helyi társadalomnak

rugalmasan alkalmazkodnia kell(ene) a folyamatosan változó munkaerő-piaci igényekhez.

Az aktív keresők közül változatlanul a MÁV, a mezőgazdaság, valamint a kereskedelmi-, pénzügyi- és postai szolgáltatás foglalkoztatja a legtöbb embert, számottevő az egyéni vállalkozók és a mikro-vállalkozások száma. A városban az önkormányzat a legnagyobb foglalkoztató.

A regisztrált munkanélküliek aránya megyei viszonylatban ugyan nem tartozik a magasabbak közé, ám az elmúlt hónapokban a munkanélküliségi mutató jelentősen emelkedett.

Év	Létszám (fő)	Arány (%)
2003	207	5,04
2004	208	5,08
2005	204	4,95
2006	203	4,93
2007	201	4,83
2008	213	5,22
2009*	259	6,23

Megjegyzés: * az adatok a február havi értékek.

Forrás: Állami Foglalkoztatási Szolgálat

Az emelkedő munkanélküliség feltehetőleg két okkal magyarázható, a gazdasági válság miatt a számos helyen történt leépítések és elbocsátások mellett, az országosan átalakítás alatt álló szociális támogatási rendszer nyomán a nagyobb számú bejelentkezés is emeli a munkanélküliségi mutatót.

A regisztrált munkanélküliek nagyobb része képzetlen vagy alacsonyan képzett. A munkanélküliek foglalkoztatásában kisebb eredményeket sikerült elérni a sikeres munkahelyteremtő programokkal. Megjegyzendő viszont, hogy egyrészt a különböző közhasznú, közcélú és közmunkapályázatok keretében foglalkoztatott célcsoport tagjai kevésbé motiváltak (*ez komoly befolyással és hatással bír az egyes közmunkapályázatok megvalósíthatóságára!*), másrészt pedig nincsenek adataink a fekete- és szürkegazdaságban foglalkoztatottakról.

3. Iskolázottság, oktatás és annak intézményi háttere

2005. augusztusban létrejött az Újszászi Nevelési Központ (ÚNK) három – addig önállóan működő intézmény – integrálásával. Ekkortól a Vörösmarty Mihály Általános Iskola, a Városi Óvodai Intézmény és a szociális ellátást biztosító Városi Bölcsőde egy közös igazgatású közoktatási intézmény keretében, annak szakmailag önálló intézményegységeiként működik. Az Újszászi Nevelési Központ 2008. augusztusban újabb intézményegységgel, az Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal bővült.

Az új intézmény célja, hogy a vezetési struktúra átalakításával javuljon a helyi közoktatási rendszer színvonala, a gyermekek fejlődése egészen kisgyermekkortól az általános iskola végéig jobban nyomon követhető legyen, a gondozó-nevelő-oktató munka pedig egységes pedagógiai koncepcióra épüljön.

Az intézmények szervezeti átalakítása egybeesett a működést biztosító épületek rekonstrukciós bővítésével.

A Városi Bölcsőde épületét egy HEFOP-4.2.1 (*Nemzeti Fejlesztési Terv 2004-2006 Humán Erőforrás Operatív Programja*) projekt keretében elnyert pályázat segítségével alakította át az önkormányzat, és bővítette ki 40 férőhelyessé. A 165 millió forint támogatás az épület rekonstrukciós bővítésén túl biztosította az intézményegység bútorzatát, fejlesztő eszközeinek bővítését.

A Városi Óvodai Intézmény 2006-ig 7 csoportos óvodaként működött három különálló, rossz állagú épületben. ROP (*Nemzeti Fejlesztési Terv 2004-2006 Regionális Operatív Programja*) pályázat keretében valósult meg a Bajcsy-Zsilinszky úti óvodaépület rekonstrukciós bővítése 7 csoportos óvodaépületté, amelynek eredményeként lehetőség nyílt a gyermekek XXI. századi

színvonalnak megfelelő elhelyezésére. A beruházás összköltsége közel 200 millió forint volt. A megvalósított projekt elnyerte az „Év akadálymentes épülete” és a „Leginkább 21. századi projekt” címet, továbbá esélyegyenlőségi elismerésben is részesült. Ezzel a beruházással az óvoda 9 csoportosra bővült.

Az alapfokú iskolai ellátást a Vörösmarty Mihály Általános Iskola évfolyamonként 3 osztály oktatásával biztosítja. Az intézmény korábban a város területén szétszórta, kilenc épületben – melyek közül több 100 évnél is régebbi, balesetveszélyes épület volt – funkcionált. Emiatt szükségessé vált egy, a mai kor követelményeinek és kihívásainak megfelelő, modern iskolaépület kialakítása, melyre az óvodához hasonlóan közel 200 millió forintos ROP pályázati támogatást sikerült elnyernie a városnak, melyet második ütemben 600 millió forintos címzett állami támogatás elnyerésével sikerült új épületszárnnyal bővíteni. Ezzel a régi, Kossuth úti főépület rekonstrukciója és egy új emelettel történő bővítése, második ütemben pedig új épületszárny kialakítása valósult meg. A címzett támogatás lehetővé tette a Kertvárosi Iskola rekonstrukciós bővítését, újjáépítését, valamint a középiskola részleges felújítását is. 1992-ben a tornacsarnok építésével részben megoldódott az iskola tornaterem gondja, ám ennek bővítésére nagy szükség lenne.

A több mint 1 milliárd forint összértékű pályázati támogatások eredményeképpen 2007-re alakult ki a mai épületstruktúra és az ehhez kapcsolódó ellátás:

- **Bölcsőde:**
Teljesen új épületben üzemel, 40 gyermek ellátását biztosítja 4 csoportban 9 bölcsődei gondozó és két konyhai alkalmazott segítségével.
- **Óvoda:**
A 9 óvodai csoport elhelyezést két felújított és korszerűen berendezett épület biztosítja. 7 csoport a Bajcsy úti épületben, 2 csoport pedig a Kertvárosban az Iskola úti épületben üzemel. Az ellátott gyermekek száma 230-240. A munkát 19 óvodapedagógus, 9 dajka végzi, munkájukat 1 óvodatitkár és 1 takarító segíti.
- **Általános iskola:**
Az iskola évfolyamonként 3, összesen 24 tanulócsoportha szervezve végzi a város 6-14 éves korú gyermekeinek oktatását, nevelését. Ez összesen 470-500 tanulót jelent. Elsőtől harmadik évfolyamon egy-egy osztály a Kertvárosi Iskola úti épületben üzemel, ezzel mentesítve a vasúton túl lakó kisgyermeket a városközpontba való bejárástól. A többi osztály a Kossuth úti épületben működik. A tanulók oktatását-nevelését 41 pedagógus végzi. Mindkét épület részben új, részben felújított, akadálymentesített, korszerűen felszerelt.
- **Pedagógiai szakszolgálat:**
A 2008-ben létrejött Egységes Pedagógiai Szakszolgálat a városi nevelési tanácsadó szerepkörén túl logopédiai ellátást, illetve korai fejlesztést biztosít. Központja az Iskola úti épületben van, de feladatait abban az épületben látja el, ahol az ellátandó gyermekek, tanulók találhatók. A feladatot 5 pedagógus és 1 pedagógiai munkát segítő alkalmazott végzi.

Az Újszászi Nevelési Központ alapfeladata az önkormányzat kötelező közoktatási feladatainak ellátása, de ezen felül több kiegészítő és önként vállalt feladatot is ellát.

Szakmai programjának fő elemei a következők.

- ❖ A bölcsődében önként vállalt feladatként biztosítja a 0-3 éves korú gyermekek napközbeni gondozását, de ezen felül a rászoruló gyermekeknek korai fejlesztést biztosít, illetve igény szerint rugalmas nyitvatartási idővel, játszócsoportok szervezésével segíti a kisgyermekes szülőket.
- ❖ Az óvoda szakmai programjában fő szerepet kap a mozgásfejlesztés a mozgáskotta program segítségével, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációs óvodai programjának alkalmazása, a szülőkkel való hatékony kapcsolattartás a Kedvesház programon keresztül, illetve a kompetencia alapú óvodai programcsomag bevezetése és alkalmazása, az óvoda-iskola átmenet segítése, az iskolai életre való felkészítés.
- ❖ Az általános iskola szakmai munkájában kiemelt szerepet kap a tehetséggondozás, a

továbbtanulásra való felkészítés, az egyéni adottságokhoz, életkori sajátosságokhoz igazodó fejlesztés, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai integrációs programjának alkalmazása, a kompetencia alapú oktatás elterjesztése és teljes körűvé tétele a matematika, szövegértés-szövegalkotás, idegen nyelv, szociális- és életvitel illetve IKT (*infokommunikációs technológiák*) kompetenciaterületeken.

- ❖ A pedagógiai szakszolgálat szakmai munkája több területet ölel fel. A korai fejlesztés a bölcsődés gyermekekre terjed ki. A logopédiai ellátás elsősorban az óvodások logopédiai szűrését és fejlesztését jelenti. A nevelési tanácsadás feladata a vizsgálatra felterjesztett gyermekek, tanulók vizsgálata, szakvélemény készítése, illetve a BTMN (*beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő*) gyermekek tanulók egyéni fejlesztésének biztosítása óvodától a középiskoláig. Ezen felül a nevelési tanácsadó a város lakosinak biztosít konzultációs, pszichológiai tanácsadás szolgáltatásokat.

Az Újszászi Nevelési Központ szakmai programja alapvetően azt célozza meg, hogy az általános iskola nyolcadik évfolyamát elhagyó tanulók olyan képességekkel, ismeretekkel, kompetenciákkal rendelkezzenek, amelyek alkalmassá teszik őket az egyéni adottságokhoz igazodó eredményes továbbtanulásra. Ennek érdekében a különböző intézményegységek egységes szakmai koncepció alapján dolgoznak. A szakmai munkát egy 15 fős gazdasági, technikai személyzet segíti.

A városban az alapellátáson felül középfokú képzés is folyik az Újszászi Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola és Kollégiuma keretein belül. A gimnázium általános tantervű és informatikai fakultációs osztályokat indít. A szakközépiskolai részen közlekedési és informatikai szakmacsoportos képzés, továbbá kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportos képzésben történő oktatás folyik. Érettségi után vasútüzemvitel-ellátó, ügyviteli titkár és logisztikai ügyintéző szakképesítéseket lehet szerezni. Évfolyamonként négy – egy gimnáziumi és három szakközépiskolai – osztályban folyik a képzés. Az intézményben tanulók létszáma 539 fő, ebből 436 diák szakközépiskolás, míg 103 gimnazista (*közülük 125 újszászi tanuló van*). Az oktatási munkát 41 pedagógus végzi, az intézmény működését pedig 29 fős gazdasági, technikai, konyhai személyzet segíti.

A középiskola az Újszászi Nevelési Központ-hoz hasonlóan hangsúlyt helyez a kompetencia alapú oktatásra.

Az intézmény közüzemi konyhája – amely az összes oktatási intézmény számára biztosítja a melegétkeztetést – átalakításra szorul, így válik csak lehetővé a HACCP rendszernek való megfelelés. Ez a fejlesztés az Észak-Alföldi Operatív Programból elnyert támogatás révén, 450 millió forintos beruházás keretében, a kollégiumi épület felújításával, a teljes akadálymentesítés biztosításával, alternatív fűtési rendszerrel és a sportudvari rész felújításával együtt valósul meg.

A középiskola tagja a megyei szakképző intézeteket tömörítő térségi integrált szakképző központnak (*továbbiakban: TISZK*). A TISZK célja a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, egységes szakképzési rendszer kialakítása, a rendelkezésre álló források racionális elosztásával.

A helyi társadalom iskolázottságáról nem állnak rendelkezésre megfelelő adatok.

V. Társadalmi jellemzők

1. Szociális ellátás

Az utóbbi években a város szociális ellátása az azt szolgáló intézményi háttérrel együtt jelentősen átalakult.

A Társulás településeinek képviselő-testületei 2005-ben döntöttek arról, hogy a szociális

alapellátást kistérségi intézményrendszerbe szervezik át. Ez a rendszer rákóczipfalvai központtal 2006. február 1-től megkezdte működését. 2007-ben újabb változás történt, a feladatellátást mikrotérségi szintre bontva szervezték át, így 2007. október 1-től az Újszász és Zagyvarékas településeken élő kliensek a Zagyva-menti Integrált Központ *(továbbiakban: ZIK)* intézmény keretein belül részesülhetnek a szolgáltatásokban. Az intézmény újszászi részlegében – az intézményvezetővel és a gazdasági egység alkalmazottaival együtt – 21 fő dolgozik.

A ZIK által Újszász városban az alábbi alapszolgáltatások biztosítják a szociálisan rászoruló személyek saját otthonukban történő ellátását, önálló életvitelük fenntartását, valamint szociális, egészségügyi, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldását *(2009. évi záró adatok)*:

a) étkeztetés: Azoknak a zömmel idős embereknek a napi legalább egyszeri meleg étellel történő ellátása, akik önmaguknak vagy eltartottaiknak tartósan vagy átmenetileg azt nem tudják biztosítani. Jelenleg 112 főt érint.

b) házi segítségnyújtás: Népszerű ellátási forma, 8 gondozó 72 fő ellátását biztosítja.

c) idősek klubja: 15 fő részére, a hét öt munkanapján a szolgáltatás biztosítja a napi egyszeri étkeztetést, tanácsadást, szabadidős programok szervezését, egészségügyi ellátás szervezését, valamint a hivatalos ügyek intézésének segítségét.

d) családsegítő szolgálat: Célja a szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, a krízishelyzetek megelőzése, megszüntetése. A feladatellátást 2 fő biztosítja, akiket 2009. évben 1.509 fő keresett fel a problémái megoldásának segítésére.

e) támogató szolgálat: Tevékenységét jelenleg Rákóczipfalva központtal, 2 fő kihelyezett személyi segítővel végzi. A szolgáltatás valamennyi fogyatékosági csoportba tartozó személy segítésére kiterjed, akiknek az egyéni szükségleteihez igazodva szervezik meg az ellátást.

f) adósságkezelési szolgáltatás: A szociálisan hátrányos helyzetben élők adósságterhének enyhítéséhez, továbbá a lakhatási feltételeik megőrzéséhez biztosított támogatási rendszert jelenti. Az ellátást 17 család számára biztosítják.

g) gyermekjóléti alapellátás: 1.317 gyermek részére biztosították a szolgáltatást, akik közül 21 családban összesen 42 gyermek részesül alapellátásban, utógondozásban, illetőleg védelemben.

h) közösségi pszichiátriai betegek ellátása: Az újszászi központ látja el a kistérség 18 településén, helyben 1 koordinátor és 1 személyi segítő alkalmazásával. Az újszászi kliensek száma 23 fő volt.

i) jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: 62 fő számára van kihelyezett készülék, akik tavaly összesen 70 segélyhívást adtak le a megbízásos szerződéssel dolgozó belső és külső munkatársaknak.

j) helyettes szülői hálózat: Jelenleg újszászi kliensük nincs, a szolgáltatást a szolnoki Humán Szolgáltató látja el.

k) szenvedélybetegek ellátása: A besenyszögi központ biztosítja az újszászi kliensek ellátását.

l) szociális információs szolgáltatás: törvényi változás miatt megszűnt.

A gyermekjóléti alapellátás része a Bölcsőde, amely 1957 óta működik a településen. 2005. évben az Újszászi Nevelési Központ intézmény kereteibe került átszervezésre. Feladatellátásáról és működéséről az előző fejezetben részletes leírás található.

A szociális ellátások terén komoly feladat hárul az önkormányzat képviselő-testületére, annak illetékes bizottságára és a polgármesteri hivatalra, hiszen a különböző szociális segélyek, programok és ellátások odaítélésében, folyósításában, szervezésében döntő szerepet játszanak.

A település lakosságának 7%-a él fogyatékkal. Legmagasabb arányt a mozgásszervi fogyatékosokkal élők képviselik. Számukra segítséget jelent a Támogató Szolgálat, valamint a

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mozgáskorlátozottak Egyesülete helyi csoportjának munkája. A szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása, a település közintézményeinek, egészségügyi és szociális létesítményeinek akadálymentesítése ezért kiemelten fontos feladat.

Fogyatékosági csoport	Létszám (fő)
<i>Mozgás</i>	310
<i>Értelmi</i>	89
<i>Hallás</i>	35
<i>Látás</i>	38
Összesen	472

A településen 1960-tól működik az Időskorúak Szociális Otthona, az Akácfa út 90. szám alatti Orczy kastélyban és a hozzá tartozó több épületben. Az intézethez tartozó park a gondozottak pihenését szolgálja. Az otthonban 200 férőhelyen 60 fő szakdolgozó, 50 fő kiegészítő személyzet közreműködésével komplex gondozás folyik, az intézmény szakosított ellátást biztosít. Ellátási területe kiterjed az egész megyére, de a gondozottak többsége helybeli. 1993. január 1-jétől a helyi önkormányzat fenntartása alatt működik, mint önálló intézmény, bár végleges működési engedéllyel még nem rendelkezik. A végleges működési engedélyhez többek között szükséges az akadálymentesítés megoldása, a lakókörnyezet átalakítása, nővérhívó berendezés kiépítése, vizesblokkok bővítése és felújítása. Ennek hátterét kívánja biztosítani a település önkormányzata pályázati források bevonásával.

A fejezet teljességéhez tartozik, hogy az Abonyi út 1. szám alatt található másik Orczy-kastélyban jelenleg a Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Önkormányzat Pszichiátria és Szenvedélybetegek Otthona és Rehabilitációs Intézete működik. Megyei fenntartásban részben önálló költségvetési intézmény. A gondozottak létszáma 240 fő körüli. A fenntartó tervezi a kastélyépület kiváltását, pályázati támogatás bevonásával, melynek eredményeként a kastély épülete felszabadul, és új funkciót tölthet be.

2. Egészségügy

Az önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról, a fogorvosi alapellátásról, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról, a védőnői ellátásról, az iskola-egészségügyi ellátásról. Az alapellátás munkáját segítik helyben igénybe vehető szakellátások (nőgyógyászat, fizioterápia, házi szakápolás), a gyógyszerár, illetve civil szervezetek által végzett tevékenységek.

A településen működő egészségügyi alapellátásban jelenleg 20 fő dolgozik: 4 háziorvos, 1 gyermekorvos, 2 fogorvos, 5 ápolónő, 4 orvos írnok, 1 fogorvosi asszisztens és 3 védőnő. A praxisokban teljes munkaidős foglalkoztatás jellemző, a szakdolgozókat a vállalkozó orvosok foglalkoztatják. Az önkormányzat által fenntartott ellátások esetében – védőnői szolgálat és iskola-egészségügy – a szakdolgozók közalkalmazotti jogviszonyban látják el feladatukat. Az előírt végzettséggel és szakmai tapasztalattal mindenki rendelkezik, rendszeresen részt vesznek a kötelező továbbképzéseken is.

A felnőtt háziorvosi ellátás három körzetben történik, területi ellátási kötelezettséggel. Az ellátás privatizált praxisokban, vállalkozó orvosok közreműködésével megbízási szerződés alapján történik. A területi orvosok mellett működik egy területi ellátási kötelezettség nélküli háziorvos is, magánrendelőben tevékenykedik, emellett foglalkozás egészségügyi feladatokat is ellát. A fentiekből két háziorvos látja el az Időskorúak Szociális Otthonát és a Kastély Otthont, rendelési idején kívül. A rendelési időn kívüli gondozási, otthoni ellátási munkát a háziorvosok és az

ápolónők végzik.

A rendelők felszerelése az előírásoknak megfelelő, számítógép segítségével működnek. Két orvos és a gyermekorvos a Szabadság tér 4. szám alatti épületben rendel *(az Egészség ház váróterme igen szűkös, így váltott rendelési időben történik az ellátás)*, két felnőtt körzeti orvosa pedig egy-egy külön területen lévő rendelőben. A rendelési időn kívüli gondozási, otthoni ellátási munkát a háziorvosok és az ápolónők végzik. A felnőtt lakosság fizioterápiás kezelését is sikerült helyben megoldani.

Az ügyeleti ellátás kistérségi együttműködés keretében történik az Emergency Service Kft. közreműködésével. Hétköznapiakon 18.00 és reggel 8.00 óra között, hétvégén pedig egész nap helyben biztosítanak sürgősségi ügyeletet a Szabadság tér 4. szám alatti épületben működtetett kvázi-telephelyen. A betegek ellátása a szolnoki központ irányításával történik.

A gyermekorvosi ellátás biztosítását a korábbi négy vegyes körzet átszervezésével 2006-ban sikerült kialakítani, egy körzetben, privatizált praxisként működik. A védőnői szolgálat által ellátott csecsemő tanácsadást is a gyermekgyógyász végzi a Szabadság tér 4. szám alatti rendelőben.

Két fogorvos látja el a település fogászati teendőit, a körzeti munkát és az iskolafogászatot. A fogászati rendelő épülete felújításra szorulnak. Az egyik fogorvos pedig az önkormányzati rendelő állapota miatt külön bérelt rendelőben dolgozik.

A Védőnői Szolgálatnál a településen 2 fő főiskolai végzettséggel rendelkező, főállású közalkalmazott látja el két körzetben a területi munkát. Hozzájuk tartozik a településen működő két óvodai intézményegység is. A védőnők csecsemők és kisgyermek (0-6 éves korig), valamint várandós anyák preventív egészségügyi ellátását végzik. A terhes kismamák szakorvosi, helyben történő ellátását a Mozgó Szakorvosi Szolgálat nőgyógyásza végzi kéthetente. A védőnői tanácsadó (Erkel F. út 3.) épülete felújításra szorul.

Az iskola-védőnői szolgálat 1 fő főiskolai végzettségű iskola-védőnő alkalmazásával történik. A szolgálat által ellátottak köréhez tartoznak az általános iskola és a középiskola tanulói. A szolgálat telephelye a Dózsa György út 23. szám alatt, a középiskola épületében lévő tanácsadó, de az általános iskola két épületében is rendelkeznek egy-egy különálló helyiséggel. Az iskolavédőnő feladata a tanulók egészségi állapotának szűrése, követése, védőoltások előkészítése, a nyilvántartások vezetése.

Az alapellátás munkáját segíti a gyógyszerértár, amely privatizáltan működik. Jól megközelíthető, a lakosság igényeit kielégíti, a ritkán alkalmazott gyógyszereket is beszerezik. Két gyógyszerész, két technikus, két technikai dolgozó biztosítja a munkát. Sajnos a gyógyszerértári ügyelet helyben nem biztosított.

Az Együtt Újszászért Egészségmegőrző, Szociális, Oktatási és Kulturális Egyesület az orvosokkal, védőnőkkel, ápolókkal együttműködve kiemelkedő tevékenységet végez a településen az egészségvédelem, egészséges életmódra nevelés területén. Pályázati tevékenységgel, különböző szűrővizsgálatok (vércukormérés, vérnyomásmérés, allergiavizsgálat, gyógycipő felíratás, stb.) és egészségnapok anyagi támogatásával, megszervezésével, betegségmegelőzésről szóló tájékoztató újságcikkkel segítik a település egészségügyi dolgozóinak munkáját. Ezzel, és a többi célterületen végzett munkájukkal járulnak hozzá a lakosság egészségi állapotának, életminőségének javításához.

A jelenlegi egészségügyi ellátást biztosító épületek:

Szabadság tér 4. (önkormányzati rendelő)

Az épületben a 2. és a 3. háziorvosi körzet, valamint a gyermekorvosi körzet rendelője

mellett az önkormányzat helyet biztosít a kistérségi központi ügyelet kvázi-telephelye számára is. A rendelő kialakításakor az épület új funkciónak való megfelelés mértékéig felújításra került, 2006-ban pedig pályázati támogatással akadálymentesítették. Szükséges lenne a közművek, vezetékek rendszerek felújítása, illetve célszerű elrendezés kialakítása is.

Jelenlegi formájában az épületben dolgozó két háziorvos váróterme közös, amely kicsi, szűk, sötét, szellőzése rossz. Ennek feloldására váltott rendelési időben történik az ellátás. A rendelők kis alapterületűek, rossz elosztásúak.

Erkel F. út 3. (önkormányzati fogorvosi rendelő és védőnői tanácsadó)

A város központjában, könnyen megközelíthető helyen található a fogorvosi és védőnői ellátást biztosító épület. A ház több mint 90 évvel ezelőtt épült, rendkívül leromlott állapotú, állaga nem megfelelő. A feltétlenül szükséges karbantartásokon kívül nagyobb felújítás nem történt az elmúlt 10 évben.

Az épület vizes, dohos, rossz szigetelésű. Külső vakolata leomlott, a lépcső töredezett, balesetveszélyes. Égető probléma, hogy betegek számára kialakított mosdó nincs az épületben, csupán az épületen kívül, kerti wc biztosított. A személyzeti mosdót a védőnők és a fogászati dolgozók közösen használják, nemek szerint nincs elválasztva.

A védőnői szolgálat számára rendelkezésre álló helyiségek szűkösek, a sok nyomtatvány, karton elhelyezése nem biztosított. A kismamák részére szoptatós szobát nem tudnak biztosítani, nem biztosított a négy szemközti megbeszélés a védőnő és a szülők között. A szolgálat rendelkezik vizsgálóval, ám a védőnőknek külön személyzeti helyiségük, öltözőjük nincs. Nincs lehetőség étkezésre, ebéd melegítésére, csak az irodahelyiségben, ugyanebben a helyiségben mérik pl. a gyerekek magasságát. A váró kicsi a gondozotti létszámhoz képest.

Az önkormányzat elképzelései között szerepel egy új egészségügyi központ kialakítása a volt mozi környezetében, a Bajcsy-Zsilinszky úton. A tervezési munkát követően várhatóan 2010-ben felépülhet a modern, az egészségügyi-szakmai jogszabályokban foglalt előírásoknak megfelelő épület, mellyel a jelenlegi épületek műszaki-infrastrukturális állapotából fakadó problémák semmissé válnak. *(Megjegyzendő, hogy az így felszabaduló két – fentebb bemutatott – épület új közösségi, társadalmi funkciót kapva ugyanúgy felújításra szorul.)*

Az egészségügyi központ kialakításának szándékai között szerepel a szétszórta, több telephelyen elhelyezkedő ellátások, szolgáltatók egy helyre koncentrálása. Így garantálható a minőségi ellátás, és a közös helyiségek, berendezések fenntartása is költséghatékony. A lakosság számára a különböző ellátások elérhetősége javulni fog, a hozzáférés mindenki számára biztosított, az akadálymentesítéssel a különböző fogyatékosági csoportok számára is egyenlő esélyeket teremt a szolgáltatások igénybevételében. Az egészségügyi szolgáltatók számára az új épület egészséges, korszerű, színvonalas munkakörülményeket teremt. A szakmai munkát, az együttműködéseket is lehetővé teszi az egy telephelyen való működés, és a helyettesítések megszervezése is könnyebbé válik.

A lakosság egészségi állapota:

Országosan és a városban is jellemző, hogy a megbetegedések és a halálozási adatok esetében első helyen a szív- és érrendszeri betegségek állnak *(Újszászon a halálozási okok 51%-a eredeztethető innen)*. A megbetegedéseket tekintve sok olyan rizikó állapot, betegség létezik, amely időbeni felismerésével és hatékony kezelésével a szív-érrendszeri halálozások száma csökkenthető. Ilyen a magasvérnyomás és a cukorbetegség, illetve az elhízás. Újszászon a lakosság 23 %-a elhízott, az elhízás és a túlsúly a nőknél figyelhető meg nagyobb arányban. A lakosság 4 %-a szenved cukorbetegségben, 16%-a küzd magas vérnyomással.

A megbetegedések között második helyen állnak az ischaemiás szívbetegségek, melyek a lakosság 9%-át érintik.

A településen jellemző megbetegedési tényezők között harmadik helyen állnak a mozgásszervi megbetegedések, csigolyabántalmak, csontritkulás. Ezek a betegségek a lakosság összesen 6%-ánál jelentkeznek.

Újszászon a lakosság 1,7 %-a szenved daganatos megbetegedésben.

A gyermekeknél a leggyakoribb egészségügyi problémák az endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségek, melyek legfőbb oka a kalóriatöbblet miatti elhízás. A bejelentkezett gyermekek 4%-a szenved asztmában, 2%-uk küzd magas vérnyomással.

3. Kulturális élet

A város kulturális életének központja a Városi Művelődési Ház és Könyvtár. A művelődési ház (3 dolgozóval) helyet ad a városi rendezvényeknek, kiállításoknak, vetélkedőknek, civil szerveződések összejöveteleinek, zeneoktatásnak, tanfolyamoknak, játszóháznak.

Kiemelkedő tevékenységet végez a Népi Díszítőművészeti Szakkör. Vezetőjük 2002-ben megkapta a népi iparművész címet. A hímzéses kézimunkákon kívül a kézműves mesterségek ismereteinek átadására is törekszenek. Szakmai tudásuk mellett gyönyörű jász népviseletük is közrejátszik népszerűségükben. Országosan ismert a Százszorszép Népdalkör is. Legnagyobb helyi rendezvényük a dalos találkozó. Nagyon népszerűek a különböző korosztályoknak szóló táncsoportok.

A polgármesteri hivatal és a művelődési ház közös épületegyüttesben helyezkedik el. Az épületben lévő színházteremhez csatlakozó szárny, melyben 2003 őszéig a könyvtár kapott helyet, pályázati forrásból történt felújítás után a művelődési ház központi épülete lett. A művelődési ház fűtési rendszere részben a polgármesteri hivatal épületének fűtési rendszerével van összekapcsolva. A rendszer leválasztásával, illetve energetikai racionalizálásával jelentős megtakarítás lenne elérhető.

A Hosszú-iskola épületében jelenleg kialakítása alatt áll a néptáncosok próbaterme, valamint több civil szervezetnek is itt biztosított az összejövetelek számára klubhelyiség.

A könyvtár 2003-ban a 270 m²-es Damjanich út 2. szám alatt található volt gyógyszerári épületbe költözött. A könyvtár fontos szerepet tölt be az alapvető információszolgáltatásban. Évente rendeznek szavalóversenyt, a könyvtár dolgozói (2 fő) segédkeznek a városi rendezvények szervezésében. Fiókkönyvtárat működtet az Időskorúak Szociális Otthonában.

2008-ban több internetes hozzáférést biztosító számítógép állt 723 fő beiratkozott rendelkezésére, és ettől az évtől hangos könyveket is gyűjtenek. Az elmúlt négy év alatt több ezer kötetet selejtezték le, egy részüket értékesítették, más részük az erdélyi testvértelepülés, Csíkcsicsó számára került átadásra. 2007-ben számítógépes adatbázist hoztak létre a mintegy 35 ezer kötetes állományuk nyilvántartására, 2008-tól a kölcsönzést számítógépen is nyilvántartják.

Megyei konzorciumban TIOP (*Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program*) pályázat keretében számítástechnikai eszközök fejlesztésére, akadálymentesítésre sikeres pályázatot nyújtottak be, mely 2010. évben valósul meg. Szakmai szolgáltatásuk fejlesztésére szintén megyei konzorciumban nyújtottak be TÁMOP (*Társadalmi Megújulás Operatív Program*) pályázatot.

4. Egyházak és a vallási élet

Újszász lakosságának jelentős része római katolikus vallású. Az egyházi teendőket az egyházközség új plébánosa és a kántor látja el. A közösségi élet szerves része a vallásos emberek istentiszteletre járása. A korábban kitűzött célt - a katolikus óvoda létrehozását – még nem sikerült elérni. Az egyházközség 2009-2010-ben több pályázatot nyújtott be. Az elnyert támogatásból tavaly sikerült felújítani a templom egyik ólomüveg ablakát. A még el nem bírált pályázatok pedig az idén 125 éves templomépület és annak környékének felújításához járulhatnak hozzá. A tervezett

projektekben – mintegy 45 millió forint értékben – a templom elektromos rendszerének és bejáratának, a bejárat előtti térburkolatnak és lépcsőnek a felújítása, valamint parkolók kialakítása és akadálymentesítés valósulhat meg. A parókia épületén 2009. évben teljes tetőszerkezet-cserét hajtottak végre. Fontos feladat a temető kerítésének, a ravatalozónak, a helyi vallási élethez tartozó kereszteknek és szobroknak a felújítása.

A római katolikus egyház tulajdonát képező temetőben külön parcellát biztosítanak a reformátusok számára, valamint a „G” parcella köztemetésekre szolgál. Utóbbi rendkívül elhanyagolt, felújításra szorul, és helyszűkével is küzd. Az önkormányzatnak szándékában áll a temető bővítése a környező, nagyméretű kertterületekből földterületek megvásárlásával.

Számottevő a református vallásúak aránya. Az 1990-ben elkezdett templomépítést 2004-re sikerült befejezni. A református templom a település impozáns épülete lett. Az egyházi feladatokon túl a lelkész törekszik a lakosság összefogására, ezért számos rendezvényt szerveznek, amin felekezeti hovatartozás nélkül bárki részt vehet. Nemzetközi kapcsolataik révén évente több alkalommal fordulnak meg külföldi, főleg holland, svájci, amerikai vendégek nálunk.

5. Sport és szabadidő

A város sportolási lehetőségeinek színtere a Városi Tornacsarnok, a sportpálya és a gimnázium tornaterme. A tornacsarnokban lehetőség van lakossági sportfoglalkozásokra is, nagyon népszerű a kispályás teremlabdarúgás. A gimnázium tornaterme is ad lehetőséget szabadidős sportolásra. A sportélethez tartozik a különböző szabadidős tevékenységek szervezése: kerékpártúrák, futó- és kocogómozgalom.

A szervezett sportot az Újszászi Városi Vasutas Sportegyesület fogja össze. Öt szakosztályt működtet, ezek a labdarúgó-, az asztalitenisz-, a sakk-, a triatlon-duatlon-, és a lábtoll-labda szakosztály. A sportéletben jelentős változást jelentett egy különleges kínai sportág, a lábtoll-labda meghonosodása Újszászon. Ennek eredménye, hogy az újszászi versenyzők a nemzetközi versenyeken jól szerepelnek, és a sportág első világbajnoksága is Újszászon került megrendezésre. 2005-ben pedig városunk Európa-bajnokságnak adott otthont.

A sportolást szolgáló valamennyi létesítmény felújításra, átalakításra szorul, ezek közül is kiemelkedik a sportpálya öltözőjének felújítása. Szükséges lenne új pályák létesítése is. Az önkormányzat célkitűzése egy új sportcsarnok létrehozása a turisztikai és szabadidő központhoz kapcsolódóan.

A település lakosainak folyamatos igénye a sport és szabadidős lehetőségek javítása, több civil szervezet működése is – többek között – ezt a célt szolgálja (*pl.: horgászegyesület, mazsorett-csoportok, vadásztársaság*).

A szabadidő eltöltés kapcsán meg kell jegyezni, hogy sajnós – főleg a fiatalok számára – kevés kulturált szórakozást biztosító hely van a településen.

6. Civil szervezetek

A város civil szervezeteinek felsorolását az 1. számú melléklet tartalmazza. Ezek a szervezetek és a körükben tevékenykedő újszászi emberek a helyi közösség legkülönbözőbb érdekeinek érvényesítését szolgálják. A szerveződések szerepet vállalnak a kultúra közvetítésében, az oktatás színvonalának emelésében, egészségügyi felvilágosításban, környezetvédelemben, környezetszépítésben, szabadidő hasznos eltöltésében, közbiztonság javításában. Pályázat útján az önkormányzat anyagi támogatásban részesíti a szervezeteket.

A civil szervezetek munkáját koordinálja a 2004-ben alakult Városi Civil Fórum, melyhez máig 24 szervezet csatlakozott. Sajnos még nem sikerült civil házat kialakítani a településen, amely állandó helyszínt biztosítana a civil szervezetek számára, ez a civil fórum egyik legfőbb célkitűzése.

7. Kommunikáció

Írásos emlékeink szerint városunkban már 1913-ban helyi lap jelent meg Tarsoly néven. Ezt a hagyományt folytatta az önkormányzat, amikor 1990-ben kiadta az Újszászi Híradót, mely havonta jelenik meg 1.200 példányban. A lap tág lehetőséget ad a lakossági kommunikációnak. Részletes beszámolók tájékoztatják a város lakóit a képviselő-testület munkájáról, városi eseményekről, rendőrségi hírekről, sportéletről.

Jelentős fejlődés a város honlapjának beindítása, mely www.ujszasz.hu címen érhető el. A honlap nagyon színvonalas, jól áttekinthető, 2010. januárban megújult, így az érdeklődők számára hasznos, könnyen elérhető információkkal szolgál.

Az önkormányzat további lépéseket tett a kommunikáció erősítése érdekében, amikor életre hívta a Tájékoztatási, Kommunikációs és PR Bizottságot. A város 10 forgalmas pontján helyeztek el hirdetőtáblákat, ahol plakátokon és szórólapokon keresztül tájékozódhatnak, valamint hirdethetnek a város lakói. A településen öt forgalmas helyre került posztertérkép, mely a hozzánk látogató vendégeink tájékozódásának megkönnyítését szolgálja.

A lakossági véleménynyilvánítás fontos formája az évente megrendezésre kerülő városgyűlés, melyet kérdőíves véleménykérés, elégedettség vizsgálat előz meg. Tapasztalatok alapján a lakosság örömmel vesz részt a véleménynyilvánítás különböző fórumain, segítve ezzel az önkormányzat munkáját, így a fejlesztési programokhoz kapcsolható társadalmisítási folyamat eredményes településünkön. Hasznos és nagyon informatív, 300 fős mintán végzett lakossági kérdőívezés történt 2009. év őszén, amely elsődlegesen az IVS készítéséhez nyújt nagyon fontos segítséget, de az eredményeket mind e koncepció, mind a rendezési terv, mind az önkormányzat fejlesztési elképzeléseihez fel lehet használni.

2005-től az önkormányzat bizottságai lakossági nyílt napot tartanak évente egy alkalommal, ahol minden érdeklődő elmondhatja a problémáit.

8. Közbiztonság

Újszász az egy lakosra eső bűncselekmények aránya alapján a megyében a biztonságosabb városok közé tartozik.

A jelenleg 13 rendőrt és 1 adminisztratív dolgozót foglalkoztató *(további 2 rendőri álláshely betöltetlen az eredetileg 25 főre tervezett őrsön)* helyi rendőrőrs látja el a város mellett a szomszédos Zagyvarékas és Szászberek községek felügyeletét.

Az Újszászon elkövetett bűncselekmények 70-80%-a vagyron elleni bűncselekménynek minősül, jellemzően lopás, betöréses lopás. A rongálás és vandalizmus az utóbbi években emelkedett, melynek a Nefelejcs úti játszótér és a városközpontban ültetett fasor számos kőrifája is kárát látta.

Télen, szezonálisan jelentkezik az egyre nagyobb méreteket öltő falopás, az egyes határrészekeken található erdők, erdőfoltok, facsoportok jelentős roncsolást szenvednek el – e részben szociális okokból eredő – illegális tevékenység miatt.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a gépjárművezetéssel összefüggő szabálysértéseket, bűncselekményeket, amelyek jellemzően gyorsajtás, ittas-, engedély nélküli-, eltiltás hatály alatti vezetés, érvénytelen okmányokkal vagy okmányok nélkül történő vezetés és a gépjármű átírásának hiánya. A gyorsajtás megelőzése érdekében a település aszfaltozott utcáiban több ún. fekvőrendőr került kialakításra, és a helyi lakossági kérelmekben is gyakran előforduló kérés az egyes útszakaszokra vonatkozó forgalomlassító megoldások alkalmazása. A település átmenő forgalommal érintett utcáiban, frekvenciáltabb helyeken, valamint a forgalmas közintézmények térségében szükséges a közlekedésbiztonságot javító megoldások alkalmazása, amely szintén gyakori a lakossági kérelmek között – kijelölt gyalogátkelőhely, közvilágítás fejlesztése, további jelzőtáblák kihelyezése, útburkolati jelek felfestése stb. Ezek a járdahálózat fejlesztésével, az Abonyi úti kerékpáros-gyalogos híd kialakításával, az utak aszfaltozásával, kátyúzásával áttételesen a köz- és közlekedésbiztonság javítását is szolgálják.

Az Újszász Városi Polgárőr Egyesület tagjai éjszakai járőrozéssel, rendezvények helyszíneinek biztosításával, reggelente a forgalmas útszakaszokon az iskolába igyekvők védelmében a gyalogátkelők felügyeletével és más feladatok ellátásával szintén a köz- és közlekedésbiztonság hatékonyságát szolgálják.

A fentebb megfogalmazottakon túl a köz- és közlekedésbiztonság növekedését szolgálna egy olyan komplex lakossági tájékoztató, riasztó és térfigyelő rendszer, amely hosszútávon több irányban *(legalább 10 kamerából álló térfigyelő rendszer; a kábeltévé hálózat felhasználásával magántulajdonú ingatlanok és közterületek vagyonvédelmét biztosító rendszer; a szociális alapellátás intézményeivel együttműködve jelzőrendszeres házi segélyhívók telepítése)* továbbfejleszthető lenne.

A köz- és közlekedésbiztonság javítása érdekében a helyi lakosok tudnak egy emberként a legtöbbet tenni, hiszen az egymásra és egymás értékeire való odafigyelés, a felelősségteljes közlekedési morál látványos eredményeket hozhat e téren.

VI. Gazdaság

2008. évben 545 regisztrált gazdasági szervezetet tartottak nyilván Újszászon, melyből 35 korlátolt felelősségű társaság, 36 betéti társaság, 425 egyéni vállalkozás formájában működött *(adatok: VÁTI Kht – TeIR / KSH Területi statisztikai adatok rendszere 2008. adatbázis).*

A regisztrált vállalkozások tevékenységi köre az alábbiak szerint oszlik meg:

Regisztrált vállalkozás tevékenységi köre	Vállalkozások száma (db)
kereskedelem, javítás	66
mezőgazdaság, erdő-, vad- és halgazd.	197
pénzügyi közvetítés	18
szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	10
szállítás, raktározás, posta, távközlés	12
egészségügyi és szociális ellátás	11
oktatás	14
építőipar	45
ingatlanügylet és gazdasági szolgáltatás	87
egyéb közösségi és személyi szolgáltatás	30
Forrás: VÁTI Kht – TeIR / KSH területi statisztikai adatok rendszere 2008.	

1. Mezőgazdaság

Újszász város gazdaságát meghatározó természeti adottság a jó minőségű termőföld *(alföldi mészlepedékes csernozjom és réti csernozjom a külterület D – DNY-i (kb. 60%) részén)*. A város helyi gazdasági életében az agrárium még mindig meghatározó. A „Szabadság” Mezőgazdasági Termelőszövetkezet fő profilja a növénytermesztés és az állattenyésztés volt, de egyéb tevékenység keretében táp- és takarmánykeveréssel, építőipari tevékenységgel, kereskedelmi tevékenységgel, gép-munka szolgáltatásokkal is foglalkoztak. A szövetkezet 2001-ben megszűnt, jogutódja a MILLAGRA Rt lett, mely közel 60 főt foglalkoztatott, azonban 2009-ben komoly leépítésre kényszerült, egyik telephelyét teljesen bezárta.

1992-1993-ban kárpótlási jeggyel 300-an jutottak termőföldre. A művelt földtulajdonok 0,4-51 ha nagyságúak. A gazdák érdekvédelmükre, egymás segítésére 1992-ben megalakították az Újszászi Gazdakört.

Területhasznosítás*:

Művelési ágak	Terület (ha.m ²)			Összesen
	Belterület	Külterület	Zártkert	
Szántó	20.4369	3528.0326		3548.4695
gyep (rét)		23.9551		23.9551
gyep (legelő)	5.6218	862.1616		867.7834
Kert	0.2103			0.2103
gyümölcsös		2.2903		2.2903
szőlő				
nádas				
erdő		550.2457		550.2457
kivett	490.3403	336.3673		826.7076
halastó				
Összesen:	516.6093	5303.0526	0.0000	5819.6619

Földrészletek darabszáma*: Belterület: 2920

Külterület: 872

Összesen: 3792

*(Forrás: Szolnok Körzeti Földhivatal – 2002. november)

A területhasznosításban 2002. óta számottevő változás nem történt. A mezőgazdasági területek vetésszerkezete: kalászos 60% (zömmel őszi búza és tavaszi árpa), 40% kapás (30% kukorica és cukorrépa; 10% napraforgó, lucerna, illetve egyéb). 2002 év végén a külterületi birtokviszonyok a következőképpen alakultak: 241,5 ha a MILLAGRA tulajdonában állt, az önkormányzat 210 ha-ral rendelkezett *(melyben benne vannak a dűlőutak, csatornák, árkok és egyéb művelés alól kivett területek is)*, míg 4851,5 ha magántulajdonban volt.

A külterületen működő állattartó telepek közül a MILLAGRA 2009-ben bezárta a tehenészeti telepét, így egy jelentős szarvasmarha tenyésztéssel foglalkozó telep maradt. A korábbi baromfitartó telepek közül már csak egy működik.

2. Ipar

A gazdasági fejlődést lehetővé tevő iparfejlesztés az elmúlt évtizedekben alig történt, így a város gazdasági teljesítménye *(a megyéhez hasonlóan)* elmarad más térségekhez képest. Nagyobb gazdasági egység alig van a településen.

Az 1951-ben alakult Vegyesipari Szövetkezet az 1980-as évek eleje óta végbement szakosodás eredményeként tisztán gépipari tevékenységet folytató szövetkezetté vált, majd 1991-től kereskedelmi tevékenységet is végez.

1962-ben épült meg a Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat újszászi tárháza, ahol a tárolási területeket új silók építésével bővítették, és egy új keverő üzemet is létrehoztak. Tevékenységük inentől kezdve a tárolás mellett különböző tápok előállításával is bővült. Az elmúlt időszakban a Bábolna Takarmányipari Kft. Újszászi Takarmánykeverő Üzemeként működött, és 42 főt foglalkoztatott. A nagyigmándi központú cég nemrégiben történt névváltása után Tendre Kft. néven működik.

A megváltozott munkaképességű dolgozókat foglalkoztató, nyíregyházi székhelyű Pro Team Rehabilitációs Kht. 2003-ban nyitott helyi varrodát, ahol ma már 29 főt foglalkoztat, és további bővítést is terveztek a közelmúltban.

A településrendezési tervben kijelölt iparterület elhelyezkedése és kiterjedése felülvizsgálandó, kisebb mértékű módosítása indokolt lehet. Öröndetes tény, hogy a város szélén

lévő Fecske út térségében több helyi vállalkozó kisebb léptékű fejlesztések megvalósítására törekszik, mely egyúttal munkahelyeket is teremt.

3. Szolgáltatás

A lakosság pénzügyi szolgáltatását az Újszász és Vidéke Körzeti Takarékszövetkezet látja el. 1964-ben jött létre, a fejlődése során több kirendeltséget nyitott, hogy a korszerű technikával ellátott, rohamosan fejlődő kereskedelmi bankok mellett is életképes tudjon maradni. A működési területen élő vállalkozók hiteligényeit maradéktalanul ki tudja elégíteni.

A jelenlegi postahivatal 1979-ben épült. Hírlapok kézbesítésével, árusításával és egyéb kereskedelmi cikkek árusításával is foglalkozik. Takarékforgalmi és postabanki szolgáltatást is nyújt.

A szolgáltatások köre és azok jellemzői városi rangú településhez képest alacsony mértékűek.

A lakosság nagy része mindennapos élelmiszer bevásárlásait a COOP üzletláncához tartozó Fenyő Áruházban, valamint az újonnan nyílt CBA élelmiszerboltban végzi. Ezek mellett az elmúlt években az élelmiszert forgalmazó kiskereskedelmi egységek száma emelkedő tendenciát mutat. Mindezek ellenére jellemző, hogy sokan nagybevásárlásaikat a környék bevásárlóközpontjaiban és diszkont áruházaiiban (*Szolnok, Abony, Jászberény*) intézik.

A város jelenlegi piactere a Kossuth utcában, a 804/6 hrsz alatt található. Az IVS tervezése keretében a piac helyét is ki kell jelölni, melynek helyszínére a középiskola mellett található Vásártér alkalmas terület. A 2010. márciusi városgyűlésen – az ismertetett alternatívákra irányuló kérdőívek kitöltése nyomán – a lakossági visszajelzések egyértelműen ezt a helyszínt preferálják. Itt lehetőség nyílik a fedett részt is tartalmazó piaccsarnok megépítésére.

A Szász Vendégház kulturált körülmények között vállalja a különböző rendezvények szervezését, biztosítja hét közben az ebédelést.

A városban új üzemanyagtöltő-állomás létesült a sportpálya melletti területen, mely színvonalas szolgáltatást biztosít.

A kereskedelmi egységekből a Kertvárosban nagyon kevés található.

4. Turisztikai adottságok

A település idegenforgalmi vonzerővel alig rendelkezik. Csupán eseti jelleggel tud a város látogatókat fogadni, akik hazai vagy nemzetközi sportkapcsolatok, testvérvárosi kapcsolatok, városi rendezvények-ünnepségek, egyházi kapcsolatok, horgász- vagy vadászrendezvények révén érkeznek Újszászra. A városközpont lévő vadászház helyzete jelenleg nem egyértelműen tisztázott, mivel a vadásztársaság több társasággá vált szét. A meglévő épített és természeti értékek sem igazán vonzóak, részben állapotuk, részben pedig a jelenlegi hasznosítási formájuk miatt.

Az önkormányzat szándéka, hogy ezen változtasson, az adottságok és lehetőségek feltárása után elfogadta a város turizmusfejlesztési koncepcióját. Ebben kiemelt helyen szerepel egy turisztikai és szabadidő központ létesítése, amely több ütemben történő megvalósítással magában foglalja uszoda, strand, szálló és egyéb kiegészítő létesítmények építését. E munka első lépése egy feltáró hévízkút fúrása 1.150 méter mélységig, amelyre az önkormányzat már vízjogi engedéllyel rendelkezik. A területre és az önkormányzati elképzelésekre két fejlesztési koncepció és megvalósítási tanulmány (Baross Gábor Programból finanszírozott támogatással) is készült.

A fejlesztési cél minél hatékonyabb megvalósítása érdekében az önkormányzat csatlakozott a Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Termál Klaszterhez, valamint az Észak- Alföldi Regionális

Termálvíz-hasznosítási Innovációs és Technológiatranszfer Központ Kht-hez. A fejlesztés megvalósítása várhatóan a település gazdasági életére is ösztönzőleg fog hatni, ezáltal a jelenlegi helyzetből egy látványos, dinamikus fejlődés indulhat meg.

Egy másik lehetséges fejlesztési irány pedig a Parkerdőben sikeresen megvalósított nyári gyermektábor, mely évek óta egyre nagyobb sikerrel működik. A helyi igények mellett kistérségi szervezésben is táboroztatott csoportokat, sőt szegedi gyermekeket is szép emlékekkel tértek haza innen. Ez a tábor kiindulási alapja lehet egy erdei iskolának, amely mellett tanösvény is kialakításra kerülhet.

VII. Műszaki infrastruktúra

1. Közlekedés

Újszász vasúti csomópont, a 120. számú Budapest-Keleti pu. *(egyben a Bécs – Budapest-Keleti pu. – Arad európai vasúti korridor része)*, a 82. számú Hatvan és a 86. számú Vámosgyörk felől érkező vonalak itt egyesülnek, és haladnak tovább Szolnok irányába. Az 1873-ban épült állomás épület vasúttörténeti emlék. 2003-ban befejeződött a vágányok és biztosító berendezések átépítése és felújítása, az átmenő fővágányok közé magasított szigetperon épült, amely utaskényelmi és baleset-megelőzési szempontból sokat javított az addigi állapoton. Sajnos azonban nem valósult meg az állomás területén az aluljáró kialakítása, amely a település lakosságának egyik nagy óhaja. A „Kertváros” településrészre irányuló forgalom csak a – megnövekedett vasúti forgalom miatt – sokat zárva tartott sorompón, illetve az igen meredek felüljárón történhet meg. Előbbi részben nagy kerülő az érintett lakosság számára, részben pedig hosszú várakozást igényel a sorompónál, utóbbi az idős és mozgáskorlátozottak számára leküzdhetetlen akadály. Az érintett lakosság számottevő része testi épsége kockáztatásával a vágányok között közlekedik.

A vámosgyörki vonal azon vasútvonalak közé tartozik, melyeknek bezárása több alkalommal szóba került, így 2009-ben is, ám végül csak a közlekedő szerelvények számát csökkentették. A vonal bezárása – a naponta ingázó dolgozók mellett – az érintett településekről a helyi középiskolába bejáró 47 diákot is érintette volna.

Budapest elővárosi közlekedésének fejlesztésére „Elővárosi Közlekedésfejlesztési Stratégiai Terv” készült, melynek dokumentumai *(konceptió és megvalósíthatósági tanulmány)* tartalmazzák mindazon infrastrukturális fejlesztési elképzeléseket *(Újszász vasútállomás területén aluljáró kialakítása; az állomási biztosítóberendezés korszerűsítése; utaskényelmi fejlesztések; a Nagykáta – Újszász pályaszakasz felújítása; parkolók kialakítása)*, melyek a város számára fontosak. A Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. és a Budapesti Közlekedési Szövetség közös fejlesztése az „S-Bahn rendszerű gyorsvasúti közlekedés kialakítása és a Budapesti Elővárosi Vasúthálózat Fejlesztése” című dokumentum megvalósíthatósági tanulmányára alapozva „Az elővárosi vasútvonalak megállóhelyei megközelítésének fejlesztése, a ráhordás feltételeinek javítása: B+R és P+R parkolók telepítése, valamint autóbusz forduló létesítése” című projekt került előkészítésre. E fejlesztés tartalmazza 40 férőhelyes parkoló (köztük min. 2 db akadálymentes), 60 férőhelyes kerékpártároló és 2 db autóbusz együttes tartózkodására alkalmas buszforduló és megállóhely kialakítását a vasútállomásnál, mind a Baross úti, mind pedig a kertvárosi oldal fejlesztésével.

A 3122. számú Újszász – Abony összekötő út *(Újszász belterületén: Abonyi út és Jász út)* forgalma a 90-es évek folyamán jelentősen megnövekedett. Az észak-déli, M3-as autópálya térsége/Hatvan – Jászág/Jászberény – Szolnok térsége – Szentés/Kecskemét/Szeged térsége között haladó tranzit teherforgalom egyre nagyobb mértékben veszi igénybe ezt az utat. A forgalom növekedéséhez a 4-es számú főút abonyi elkerülő szakaszának átadása is hozzájárul. Az út megyei szakaszát Európai Unió támogatás felhasználásával 2009-ben felújították, amely a település közlekedése szempontjából nagyon pozitív eredmény. Sajnos az út megyehatártól az abonyi

elkerülőig tartó 2,5 km-es szakaszát továbbra is leszakadozott-gödrös padka, rengeteg kátyú jellemzi. Jelenleg folyamatban van a nehézgépjárművekre vonatkozó forgalomkorlátozás megoldásának vizsgálata, a város érdeke, hogy az átmenő kamionforgalom káros hatásait ne a felújított ú és a város lakossága szenvedje el. *(A város különböző fórumain történt többszöri felvetés alapján célszerű lenne a közlekedésbiztonság miatt kezdeményezni a 4-es számú főút abonyi elkerülő szakasza és a 3122-es út kereszteződésének felülvizsgálatát és átépítését körforgalommá.)*

A 31326. számú vasúti hozzájáró út (*Baross út*) a 3122-es számú útból ágazik ki, és a vasútállomás megközelítése mellett a településközpont irányába is az egyik fő közlekedési kapcsolatot jelenti. Az út teljesen tönkrement, az eseti kátyúzás vajmi keveset javít az áldatlan állapoton, a kerékpárosok mellett már az autósok is kénytelenek szlalomozva közlekedni. A vasútállomás térségében az úttestről nem megoldott a vízfolyás biztosítása, így csapadékos időben napokig hatalmas víztócsák borítják az utat és a padkát.

Szintén a 3122-es útról ágazik ki a 3118-as számú Újszász – Tápiógyörgye – (Nagykátá) összekötő út, melynek állapota túlzás nélkül siralmas. A kátyúk mellett az út keresztmetszete a megyehatárig csak egy sávnyi szélességen történő közlekedést – helyenként már azt sem – tesz lehetővé a kétirányú forgalomnak! *(Feltehetően a megye legrosszabb állapotban lévő négy számjegyű útja.)* Sokan a Jászság vagy Újszilvás felé történő óriási kerülőt választják inkább az Alsó- Tápió-vidék településeinek megközelítése céljából; az út nemhogy kapcsolatot teremt a szomszédos kistérség, megye és egyben régió felé, hanem állapotával inkább akadályozza a térségi kapcsolatok kibontakozását. Az út fejlesztésére különböző elképzelések születtek *(pl.: Tápió menti főút)*, ám végleges szerepe várhatóan csak az M4-M8 csomópont megtervezésekor dől el.

Az országos közúthálózati elemek leromlott állapota jelentős gazdasági kihatással is bír, hiszen az elérhetőség időigénye a rossz utak miatt számottevően megnő. Emiatt az érintettek tervezik a 32-es számú Hatvan – Jászberény – Szolnok főút felújítását és 11,5 tonnás tengelyterhelésre történő megerősítését. A szomszéd település, Zagyvarékas pedig a 32135. j. Zagyvarékas – Újszászi híd összekötő út felújítását tervezi. Mindkét fejlesztés fontos a város számára.

A 2009. évi adatok alapján a 45.098 méter összhosszúságú önkormányzati tulajdonú belterületi úthálózat 55,90%-a, azaz 25.209 méter aszfaltburkolatú. A koncepció legutóbbi felülvizsgálata óta pályázati forrásból befejeződött az Egység út – Kolozsvári krt. – Katona József út – Attila út aszfaltozása. Pályázati támogatást nyert el az önkormányzat a Vörösmarty út, Akácfa út (Jász út – Hunyadi út közötti szakasza), Béke krt., Batthyány út, Bethlen út, Bocskai út, Kossuth út vége, Szeles út, Tápiógyörgyei út, Vágóhíd út és Viola út aszfaltozására, melyek szintén sikeresen befejeződtek.

A Képviselő-testület 2009. évben döntött arról, hogy a Sikeres Magyarországért Program keretében kedvezményes hitelt vesz fel, melyből a még le nem aszfaltozott utak közül a forgalmasabbak aszfaltozással, míg a kevésbé forgalmasak mart aszfalt alkalmazásával kerülnek felújításra. Az átfogó útfelújítási program eredményeként a város úthálózatának cca. 95%-a aszfaltozottá vagy felújított mart aszfalttal burkolt úttá válik. A felújítással nem érintett földutak és zúzottkő alappal ellátott utak *(Szászberki út, Pacsirta út, Vércse út, Liliom út, Pipacs út, Zrínyi út vége)* mentén vagy nincs lakott ingatlan, vagy az más irányból megközelíthető.

Az útburkolati jelek felfestése a főbb utakon megtörtént, újrafestésük általában évente történik.

Kerékpárút vagy –sáv egyáltalán nincs a településen, ugyanakkor a hierarchikusan felsőbb szintű tervekben megjelenik a Szolnok – Nagykátá kerékpárút, amely Újszászt átszeli. A kerékpárút nyomvonala már a rendezési tervben szerepel, és abban szintén feltüntetésre került az erről Szászberék – Jászsószentgyörgy (Jászsági kerékpárút-hálózat) irányába kiágazó, a két hálózatot összekapcsoló kerékpárút kialakításának lehetősége.

A település valamennyi utcájában, legalább egyik oldalon van kiépített járda 46.950 méter összhosszúságban, azonban állapotuk sok helyen rossz, töredezett, egyes járdalapok a helyükből

kibillentek, megsüllyedtek, illetve a járda keskeny volta miatt egyszerűen babakocsit nem lehet rajta végigtolni, vagy éppen a járdára boruló gaz és cserjék akadályozzák a gyalogos közlekedést. A helyzeten kicsit javít, hogy néhány rövid szakaszon (vasúti átjáró térsége; Kossuth út) sikerült új járdaszakaszt építeni, illetve felújítani. A Munkás úton mintegy 500 méter hosszban pályázati pénzből épülő járda készítése 2005. év őszén megvalósult. Azonban ez még mindig nagyon kevés a problémás járdák, járdaszakaszok hosszúságához viszonyítva.

A Kertvárosban élők számára óriási eredmény, hogy pályázati forrásból sikerült megvalósítani a vasúti átjáró után, a Tápió- lecsapoló- csatorna felett átívelő hidat, mely a gyalogos és kerékpáros forgalom, a babakocsival közlekedők és a fogyatékkal élők számára végre biztonságos közlekedést tesz lehetővé a 3122-es számú abonyi összekötő út mellett *(korábban az érintettek a leszűkülő keresztmetszetű közúti hidra, a gépjárművek közé kényszerültek!)*.

Az akadálymentesítés terén is sikerült jelentős előrelépést elérni! A város legtöbb közintézménye akadálymentesített épületben funkcionál. A nevelési-oktatási intézmények rekonstrukciós bővítésére elnyert támogatásokból valamennyi érintett intézménynél (bölcsőde, óvoda, általános iskola) megtörtént az akadálymentesítés. A polgármesteri hivatal épületének földszintje, az okmányiroda pályázati forrásból történt átalakítása által vált teljes körűen akadálymentessé. A középiskola földszintje a mozgáskorlátozottak számára szintén megközelíthető, a jelenleg uniós forrásból megkezdődő rekonstrukció keretében pedig az épületegyüttes teljes körűen akadálymentes lesz. Az egészségügyi ellátást biztosító épületbe szintén be lehet közlekedni feljáró rámpán keresztül, ugyanez igaz a művelődési ház épületére is. A könyvtár partnerség keretében vesz részt uniós pályázatban, reményeink szerint az elnyerhető forrásból ez az épület is akadálymentessé válik.

A vasút mellett a közösségi közlekedés másik fontos eszköze az autóbusz. 2006. év szeptemberében helyi buszjárat indult a településen. Az első évben zömmel az általános iskolába járó diákok utaztak rajta, bár többen a reggeli vonatokhoz történő kijutáshoz is igénybe vették. A menetrend és a járatok útvonala ezután átdolgozásra, bővítésre került, mely hosszú távon nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az önkormányzat 2009-ben arra kényszerült, hogy a jelentősen megráguló üzemeltetési költségek miatt ismét felülvizsgálja a buszközlekedés rendjét, és jelentős karcsúsítással, gyakorlatilag az általános iskola tanítási rendjéhez igazítsa a menetrendet. Ez persze nem jelenti azt, hogy a közlekedő járatokat a diákokon kívül bárki más ne vehetné igénybe. A szolgáltatást a Jászkun Volán Zrt, saját autóbusszal végzi.

A távolsági buszok közül kevés jön be Újszászra a 32-es számú főútról, így továbbra is gond, hogy többen arra kényszerülnek, hogy a Zagyva hídnál lévő megállóhoz gyalogoljanak ki, de oda nem vezet kiépített járda, és közvilágítás sincs. A meglévő buszmegállók közül csak a gimnázium előtt van leálló öböl kiépítve. Előrelépés, hogy a településközpontban több fedett buszváró létesült.

Vízi és légi közlekedés szempontjából Újszász nem érintett település, a Zagyva turisztikai célú hasznosításával azonban felmerülhet egy kis kajak- vagy csónakkikötő építésének lehetősége.

2. A lakások és a közintézmények állapota, valamint a város egyes térszerkezeti egységeinek problémái.

Újszász alaprajza teljesen szabálytalan, különböző nagyságú telektömbök, eltérő futású utcák szabálytalan halmazát mutatja, és ezzel a halmaztelepülés egyik szép példáját adja. A településre az oldalhatáron álló földszintes és tetőtér beépítésű családi házas építési mód a jellemző.

Újszászon 2.490 ingatlant tart nyilván az önkormányzat. A lakások száma az új adatok szerint 2.393.

A Szolnoki kistérség másik két városával (Szolnok, Martfű) – és a kistérségi átlaggal is -

összevetve a település lakásállományában nagy arányt képviselnek az 1960 előtt épült lakások. A lakások többsége kertes családi ház. Az 1970-es években történt a szövetkezeti lakások építése is.

A kisebb régi lakások felújítása, bővítése az utóbbi években terjedt el. Az új lakások építése nemrégiben lendületet vett, főleg a szociálpolitikai kedvezményre jogosultak kezdtek építkezni. A lakások száma az utóbbi egy-másfél évtizedben mintegy 2,5 %-kal növekedett. Az utóbbi néhány évet tekintve elmondható, hogy jelenleg évente átlagosan 10 új lakás épül a településen, bár ez az adat évről évre jelentősen változik.

A közintézmények közül az oktatási-nevelési intézmények rekonstrukciós bővítésével lehetőség nyílt a korábbi általános iskolai épületek kiváltására, amelyek egy része már lebontásra került. Helyükön új funkciót képzel el a város önkormányzata. Az egykori ebédlő és kémia terem helyén áruház és hozzá kapcsolódó parkoló létesült. A központban található többi épület helyén az IVS-ben meghatározandó, a kisvárosi arculathoz illeszkedő rendezvényter kialakítása van tervbe véve. A városközpont új arculatának tervezése, az új városközpont lehatárolása, a városi akcióterületek kijelölése és egyes telektömbi feltárások tervezése az IVS készítésével jelenleg is folyamatban van.

A szociális alapellátás tekintetében változás, hogy az intézmény a Bajcsy-Zsilinszky út 20. szám alatti épületbe (Csiszér ház) költözött át. Az intézményt egyúttal átszervezték, a szolgáltatásokat kistérségi intézmény-hálózat biztosítja. A Társulás az épület rekonstrukciós bővítésére pályázik, mely a tervezett rendezvényteret zárja le északi irányból, ezért arculati kialakítása különösen fontos.

A két, kastélyépületben működő szociális intézmény átalakítását vagy kiváltását tervezi mindkét fenntartó (a helyi és a megyei önkormányzat is), mely jelentős változást hozhat a város életében és térszerkezetében is.

Az egészségügy területén korábban megfogalmazódott egy egészségügyi központ kialakításának lehetősége, ahová valamennyi kapcsolódó szolgáltatást és az ügyeletet is el lehetne helyezni. Az önkormányzati döntés értelmében erre a volt mozi helyén felépítendő épületben lenne lehetőség. A jelenlegi orvosi rendelő épülete új funkciót kaphat, helyi védettséget és jelenlegi állapotát tekintve a helytörténeti gyűjtemény elhelyezésére lenne a legalkalmasabb, mely már az IVS-ben is körvonalazódik. Az Erkel Ferenc úton lévő épület – mely fogászati rendelőnek és a védőnői szolgálatnak ad helyet – rossz állapotban van, a fejlesztés megvalósítása után, felújítva szintén új funkciót kaphat.

A 60-as években épült polgármesteri hivatal épületének földszintjét sikerült akadálymentessé tenni. A művelődés ház az épületrészből kiköltözött, így a helyhiány kis mértékben enyhült. Az épület villamossági hálózata egyre nehezebben viseli a korszerű számítógépek és irodatechnikai eszközök által követelt terhelést, ráadásul a hivatal korántsem a legjobb eszközállománnyal üzemel. Erre a háttérre nem lehet elektronikus közigazgatás kialakítását tervezni. Szükséges a nyílászárók cseréje és a tető felújítása is; nincs megfelelően kialakított portahelyiség sem, az emelet nem akadálymentesített. A problémák konzerválódása esetén számolni kell az érdemi munkavégzés hatékonyságának csökkenésével, hiszen a hivatal jelenleg sem tud külön irodát biztosítani az iktatásnak, a gyámhivatal számára nincs interjúszoba és a hivatásos gondnokok elhelyezése sem megoldott. További óriási gond, hogy a hivatal kinőtte az irattár helyiségét, így számos irat az egyes irodákban marad felhalmozva.

A településen alig akad üres telekingatlan, amely beépítésre alkalmas lenne, ezért az önkormányzat a településrendezési terv keretein belül törekszik új telkek kialakítására, amelyre egyrészt a turisztikai és szabadidő központ szomszédságában, másrészt pedig a nagyméretű telekingatlanokat magában foglaló telektömbökben tervezett új feltáró utak nyitásával nyílik lehetőség *(a rendezési terv módosításakor érdemes ezeket újragondolni)*. Problémát okoz, hogy a jóváhagyott rendezési tervben az egyes telektömbökre meghatározott legkisebb kialakítható telekméret számos esetben akadályozza a városiasodást, sokan fordulnak a polgármesteri hivatalba

panasszal azért, mert csupán néhány m² miatt nem megosztható a telekingatlanuk, ráadásul ez az idős emberek esetében környezet-egészségügyi problémákat generál *(az idősek már nem tudják megművelni a nagyméretű kertet, ahol allergén gyomvegetáció jelenik meg, és terjed el robbanásszerűen)*.

A rendezési tervben egyúttal megjelenítésre kerültek azok a közlekedési hálózatokat érintő kisebb korrekció tervezetek, amelyek új közlekedési irányok kialakításával (pl: Holló út összekötése a Fecske úttal) hatékonyabban tudnák szabályozni a forgalom áramlását.

Szintén megoldásra váró feladat egyes területek és építmények megújítása, új funkcióval történő ellátása. Ide tartozik a Hosszú-iskola épülete, a vásártér, a víztorony és a katasztrófavédelem által visszaadott óvóhelyek. A Kertvárosban célszerű kialakítani egy kulturális alközpontot, melynek alapja az iskolaépület rekonstrukciós bővítésével már megteremtődött.

3. Közművek

A város ivóvíz-hálózattal ellátott, a vezetékes vizet a szolnoki felszíni vízműről kapja a település, az üzemeltető a szolnoki Víz és Csatornaművek Koncessziós Zrt *(továbbiakban: VCSM)*. A közüzemi vízvezeték-hálózat hossza cca. 65 km, ebben benne van a bekötővezetékek hossza is. A gerinchálózat jelentős arányban még mindig azbeszt csöves, ezek cseréje szükséges. Az elmúlt években a város területén néhány kisebb fejlesztés történt a hálózaton, melyek a hálózati nyomás kiegyenlítetttsége és egyes intézmények tűzvíz ellátottságának biztosítása miatt voltak szükségesek. A közkifolyók száma 2005-ben 62-ről 42-re csökkent. A lakossági vízfogyasztás átlagosan 860 m³/nap.

A lakosság artézi vízzel való ellátását két mélyfúrású kút biztosítja, melyekre legutóbb 2009. áprilisban készült vízvizsgálat. A Nagy úton található Erzsébet-ligeti közkút 339,5 méter mélységű, 26°C-os vizet szolgáltat, nátrium-, ammónium- és hidrokarbonát ion tartalma magas, vize kissé arzénos *(az arzéntartalom fele – harmada a megye több településén üzemelő artézi kutak által szolgáltatott víz arzéntartalmának)*. Az Abonyi úton található Kastély-kerti közkút 408,7 méter mélységű, 18°C-os vizet szolgáltat, nátrium-, ammónium- és hidrokarbonát ion tartalma szintén magas. Műszaki okok miatt nem üzemel a Vízmű területén 1968-ban fúrt kút, mely 673 méteres mélységből 44°C-os, magas ammóniumion tartalmú vizet szolgáltatott, és egykor a település lakossági vízellátását biztosította.

A településen 2001-2002-ben építették ki a szennyvízelvezető rendszert, a keletkező szennyvizet a szolnoki regionális tisztító telepre vezetik. Az üzemeltető szintén a szolnoki VCSM. A lakossági rákötés aránya a 2010. januári adatok alapján 85,46%-ra növekedett. A csatornahálózatra rá nem kötött lakások (348 db) döntő többsége fürdőszobával vagy vízbekötéssel sem rendelkezik.

Újszászt 1935-ben kapcsolták be a villamos-energia ellátásba. Az elektromos hálózat a város minden utcájában kiépített, a megfelelő áramellátás minden lakásban biztosított. A közvilágítási rendszer átépítése a közelmúltban megtörtént, a közvilágítást energiatakarékos fénycsővek biztosítják. Lakossági igények alapján 2005-ben és 2008-ban közel 20 lámpaoszlopra került új közvilágítási lámpatest, továbbá a Szabadság téren és a Bajcsy úton nagyobb teljesítményű, energiatakarékos fénycsővekre cserélték a korábban meglévőket. E fejlesztésekkel együtt a Kastély út végén, valamint a Nyár út – Tél út sarok térségében a légvezetékek meghosszabbítása és összekötése is megtörtént.

A gázhálózat kiépítése 1987-ben kezdődött, a gázellátást a TIGÁZ-DSO Kft végzi. A település gyakorlatilag 100 %-ban gázzal ellátott, a bekötések aránya 80% körüli (2001). A Munkás út térségében – a korábban hiányzó gázvezeték – 2006-ban kiépítésre került. A fűtés tekintetében az utóbbi évek tendenciája, hogy a lakosság egy része a vegyes tüzelésű kazánban, illetve a kandallóban fával történő fűtést részesíti előnyben, így a gázbekötések aránya számottevően nem

fog emelkedni várhatóan.

A telefonhálózat korszerűsítése 1989-ben kezdődött, a lakossági rákötések a 90-es évek során egyre nagyobb arányúak voltak, a lakossági igényt teljes mértékig ki tudja elégíteni a hálózat. A településen 11 db nyilvános távhívó állomás található. 1992-ben optikai gerinc vezetékét fektettek le.

Újszászon két átjátszó torony biztosítja a mobiltelefon szolgáltatás megfelelő színvonalát, továbbá a posta udvarán átjátszó állomás is üzemel.

A kábeltelevízió-hálózat kiépítése az elmúlt évtizedben megtörtént. Az infokommunikációs technológia és a digitális műsorszórás rohamos fejlődése nyomán több szolgáltatón keresztül is elérhetők a televíziós csatornák műsorai és az internet szolgáltatás.

4. Vízvédelem

A településen a belvízelvezetés részben megoldott, bár az árokrendszer több helyen felújításra szorul. Szintén megoldásra váró probléma a csapadékvíz-elvezető árokrendszer teljes körű kialakítása, illetve a meglévő árkok karbantartási munkáinak elvégzése. E szempontból Újszász viszonylag kedvező adottsággal rendelkezik, mivel az egykori Zagyva és Tápió holtmedrekben található belterületi vízelvezető csatornák, a település jelentős részén lehetővé tennék a víz gravitációs úton történő elvezetését.

Árvízi szempontból a legnagyobb veszélyt a Tisza, illetve a Tisza és a Zagyva együttes árvizei jelentik. A mértékadó árvízszint az újszászi gátörtelepnél 89,09 mBf. Az érintett árvízvédelmi szakasz műszaki szempontból (magasság, keresztmetszet) az előírtaktól elmarad, a Védgátsor mellett rossz állapotú. Az árvízvédelmi fővédvonal 10 m széles védősávjában új létesítmény nem építhető, meglévő épület nem bővíthető.

A Jászsági- főcsatorna Zagyva – Tarna vízrendszerbe való kötésével az árvízi szélsőségek csökkenthetők lennének, egyenletesebbé válna a vízjárás, illetve az öntözési lehetőségek is javulnának. E program része az Újszász és Zagyvarékas közti folyószakaszon egy küszöb elhelyezése, amely a Zagyva és rajta keresztül a Tápió vizét visszaduzzasztva lehetőséget biztosíthat a Kertvárost átszelő Tápió- lecsapoló- csatorna revitalizációjához, és ott esztétikus településarculat megteremtéséhez.

2005-ben elfogadásra került Újszász Város Vízkár-elhárítási Terve, amely az állapotleírás mellett részletesen foglalkozik az ár-, bel- és csapadékvíz elvezetéssel és a kártétel elleni védekezéssel. Továbbá tartalmazza a védekezés szervezeti feladatait és a közerő mozgósításának rendjét.

A csapadékvíz-elvezetés kapcsán külön ki kell emelni a vasútállomást a településközponttal összekötő Dózsa György utat, amely esetében eddig sikertelenül pályázott az önkormányzat az utca rendezésére. E projekt fő eleme az árkok rendezése és befedése lenne.

5. Épített értékek

A város legjelentősebb műemlék épületeit az Orczy család építtette az 1800-as években. A klasszicista stílusú egyemeletes kastélyt 1830 körül építtette Orczy György, mely jelenleg szociális otthonnak ad helyet. Az Orczy család egyik legjelentősebb vállalkozása a pesti Orczy-kert létrehozása volt, ottani birtokuk eladásakor e növénykert anyagát magukkal hozták Újszászra. A kastély egykori angolkertje ma "Parkerdő", melynek nevezetessége a bújtatott iker vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), melyet Vörösmarty fának neveznek.

Az 1890-es évek végén épült fel az Orczy család másik, eklektikus stílusú kastélya, mely jelenleg megyei fenntartású pszichiátriai és szenvedélybetegeket ellátó intézményként működik. A kétemeletes hatalmas épület és a hozzá tartozó park az egykori Szarvas-ér és Szarvas-halom körüli

ligeterdő területén helyezkedik el. Az épület körüli 23,4 hektáros kastélypark helyi jelentőségű természetvédelmi terület. Mindkét Orczy-kastély országos műemléki védeltséget élvező épület.

A neoromán stílusú, római katolikus templom 1885-ben épült. Az elmúlt négy évtized restaurálásai közül kiemelkedik az 1991-es tető felújítás és torony rekonstrukció.

Az önkormányzat a helyi épített értékek védelméről 6/2004. (II.11.) számon rendeletet alkotott, amely alapján a településen található szobrok, keresztek és egyes építmények helyi védeltséget élveznek (*a védett épített értékek listáját a 2. számú melléklet tartalmazza*). A 2009. évben az épített értékek közé felkerült a Millenniumi- vagy más néven Hosszú-iskola.

Átgondolásra váró feladat, hogy a település a múltja értékeinek megőrzése érdekében melyik arra alkalmas épületet jelölje ki tájház vagy múzeum számára, mivel a jelenleg e célra szolgáló épület elhelyezkedése, a parkolás nehézségei és az épület viszonylag kis mérete miatt nem igazán alkalmas erre a feladatra.

VIII. Környezetállapot

1. Környezetvédelem

A település régi szeméttelpe a 195 hrsz-ú területen, a város belterületének északi határán található, semmilyen műszaki védelemmel, infrastruktúrával nem rendelkezett. 2004 év folyamán pályázati pénzből megvalósult a terület részleges rendezése, és egy növény-sáv telepítése, amely azonban nem hozta meg a remélt javulást e területen. A Közép- Tisza- vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (*továbbiakban: KÖTI-KTVF*) határozata alapján az önkormányzat által kiadott engedéllyel 2010. augusztus 31-ig építési törmelék és föld rakható le itt. Sajnos emellett számottevő az illegális lerakás is, melyben nagy arányt képvisel a zöldhulladék. Emiatt 2009. évben a terület felügyeletét közmunkaprogram keretében foglalkoztatottakkal oldotta meg az önkormányzat.

Az illegális hulladéklerakás egyre jelentősebb probléma a településen, a régi szeméttelpe mellett az állami közutak mentén fordul elő több helyen. Amikor a KÖTI-KTVF 2007-ben átmenetileg teljesen lezáratta a régi szeméttelpet, rövid időn belül a külterület ÉNY-i részén található védett gyepterületeken és azok közelében jött létre két jelentősebb illegális lerakó, melyet sikerült megszüntetni. E tapasztalatok alapján még mindig szerencsésebb és jobban kezelhetőbb az illegális lerakás a régi szeméttelpe területén, mintha sok kisebb illegális lerakót létrehozva szabadulnának meg egyesek a számukra nem kívánatos hulladéktól.

Hiába szerveznek az illegális lerakók felszámolására, szemétgyűjtésre, tudatformálásra sikeres akciónapokat, programokat az oktatási intézmények, az önkormányzat, a közútkezelő a MILLAGRA Zrt-vel együttműködve és a horgászegyesület, a lakosság számottevő részének környezettudatos magatartása elszomorítóan alacsony. Ezt tetézi, hogy a vasúton vagy közúton átutazók lelkiismeret furdalás nélkül dobják ki a járműből a szemetet.

A 195 hrsz-ú területen található régi lerakó a Szolnok Térségi Hulladékgazdálkodási Rendszer (*továbbiakban: SZTHR*) keretén belül, Európai Unió támogatásból a 2000/HU/16/P/PE/007/ISPA számú projekt megvalósítása nyomán kerül rekultivációra. A legutolsó információközlés szerint e rekultivációs munka 2010. év tavasz-nyár folyamán valószínűsíthető. Nagy kihívás az érintettek számára, hogy ezzel párhuzamosan megoldást találjanak a lakosságnál keletkező zöldhulladék elhelyezésére és kezelésére, amely a települési hulladék legnagyobb részét adja.

Jelentős csökkenést lehetne elérni a házi kiskertekben történő komposztálással, mely azonban nem széles körben elterjedt módszer a településen. A Natura Hungarica Közhasznú alapítvány ebben kíván segíteni a SZTHR több településének, így Újszásznak is. KEOP-1.1.1. „Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek fejlesztése” pályázat keretében lakossági

tájékoztatást szervez, és díjmentesen komposztáló ládákat fog 2010. év folyamán osztani a településen élők számára.

A város kommunális szilárd hulladéka az SZTHR keretein belül előbb a szolnoki átrakóra, majd onnan tömörítés után végleges helyére, a kétpói hulladéklerakóba kerül. A hulladék begyűjtését és szállítását a REMONDIS Szolnok Zrt végzi. A lakosság 120 literes kukában, míg a közületek többféle űrméretű kukában vagy 1100 literes konténerben gyűjtik a hulladékot. A lakossági ürítés heti egy alkalommal történik. A településen keletkező kommunális szilárd hulladék mennyisége 1.600 tonna/év körül változik, a 2010. évi díjak megállapításánál figyelembe vett mennyiség 1.536 t/év volt.

Szelektív hulladékgyűjtés 2002. szeptember óta zajlik a településen, 6 helyszínre 4-4 gyűjtőkonténer került kihelyezésre. Szigetenként fehér és színes üveg, műanyag palack és papír kerül begyűjtésre. A SZTHR keretében a város 2009. évben további 4 gyűjtőszigetre való szelektív gyűjtő edényt (16 db) kapott. Folyamatban van az újonnan létesülő szigetek a terület kulturált kialakítása, mely után a gyűjtők kihelyezhetők lesznek. Az új gyűjtőszigetek elhelyezése mellett szükség van a régi gyűjtőszigetek környezetének kulturált kialakítására, mivel több sziget gyűjtőedényei csupán az árkok rézsűinek tetejére vannak lerakva, csapadékos időben néhány meg sem közelíthető.

A települési folyékony hulladék a szennyvízelvezető hálózat kiépítése előtt a belterületi határtól NY-ra, mintegy 300 méterre, a 0151/2 hrsz-ú területen kialakított, műszaki védelem nélküli tárolóba került. 2001-ig 35 m³/nap mennyiség került itt elhelyezésre, jelenleg már nem üzemel a tároló, de a felhalmozott szennyvíziszap a csapadékos időszakban rendszeresen vízborítás alá kerül, továbbá valószínűsíthető, hogy alkalmasszerűen illegális leürítés is történik. A terület rekultivációjával kapcsolatos előrelépés nem történt, az továbbra is megoldandó feladat.

Fontos előrelépés az állati tetemek és hulladékok gyűjtésének-elszállításának kérdésében, hogy a Társulás, valamint a megyei önkormányzat hivatala kezdeményezte az e célra kiírt pályázat előkészítését, és a rendszer egész megyére kiterjedő megvalósítását. Az 1950-es évektől üzemelő, 0142/8 hrsz-on található döggút 1972-ben bezárt. Jelenleg a keletkező állati hulladékot szerződés, illetve eseti bejelentés alapján a debreceni ATEV telepre szállítják el.

A település régi üzemanyagtöltő állomásának területét az önkormányzat visszavásárolta, ezzel egyúttal vállalta az 1980-as évek végén történt tartálylyukadás miatti talajvíz-szennyezés kármentesítésére vonatkozó hatósági előírások teljesítését. A kármentesítési monitoring keretében alifás szénhidrogén szennyezést mutattak ki, melynek mértéke azonban nem jelentős, várhatóan néhány éven belül lebomlik. Így a KÖTI-KTVF határozata értelmében a területen az elkészült monitoring kútból származó vízmintát elegendő évente egy alkalommal (2014. december 31-ig) TPH-GC módszerrel bevizsgáltatni.

A város elfogadott településrendezési tervének környezetvédelmi alátámasztó munkarésze nem tesz javaslatot különleges zajvédelmi övezetek, valamint levegőtisztasági szempontból védett területek kijelölésére.

A településen átmenő 3122. számú Újszász – Abony összekötő út forgalma az utóbbi tíz évben jelentősen megnőtt, amelyet tovább fokoz a 4. számú főút abonyi elkerülő szakaszának átadása miatt jelentkező további forgalomnövekedés. Különösen az áthaladó tehergépjárművek miatt erős zaj- és rezgésterhelés éri a Jász út és az Abonyi út lakóit, foltyszerűen a légszennyezés is jelentős lehet. Az önkormányzat illetékes bizottsága, valamint a városgyűlés szintjén is felmerült már a különböző korlátozások, sőt a tiltakozó útlezárás lehetősége.

Szintén erős a zaj- és rezgésterhelés a vasút mentén, a végrehajtott pályafelújítás ezen ugyan javított, de az utóbbi években a vonalra terelt intercity és tranzit tehervonat-forgalom ezt negatív irányba ellensúlyozza.

A légszennyezés tekintetében fontos kiemelni a 2005 folyamán elfogadott új állattartási rendeletet, amelynek következetes és szigorú betartatása lehet a garancia az állattartásból eredő, legtöbbször jogos lakossági panaszok megszűnésének.

Továbbra is szükséges lenne egy önkormányzati környezetvédelmi rendelet megalkotása (ez 2006. óta nem történt meg), amely a kiskerti égetések rendjét is hivatott szabályozni.

Az önkormányzat 2005-ben csatlakozott a salgótarjáni székhelyű Zagyva-völgye Emberi Környezetéért Alapítványhoz, amelynek célja a folyó vízminőségének javítása, és a vízgyűjtő területe környezetének hatékony védelme, valamint a meglévő környezetkárosítások felszámolása.

2. A település zöldfelületi rendszere és a környezet-egészségügy

A zöldfelületi rendszer felemás képet mutat. Az önkormányzat a parkterületek jelentős részét rendszeresen rendezett állapotban tartja, de a teljes zöldfelületi rendszer gondozására nincsen kapacitása. A városban a zöldterületek és parkok aránya ráadásul alacsony, összesen 82.000 m² (1,6%). Az elmúlt években pályázati források bevonásával sikerült jelentősebb zöldfelület fejlesztéseket végrehajtani, így felújítani a katolikus templom mögötti, 1.400 m²-es parkot. Több utcában fasor került ültetésre, a városközpontban pedig megkezdődött az elöregedett gömbakácok cseréje esztétikusabb, a meglévő településarculathoz jobban illeszkedő fajokra (zömében: gömbkőris). A város zöldfelületi rendszeréhez kapcsolódó fejlesztésekben, akciókban örömmel vesznek részt a helyi civil szervezetek, melyek közül is kiemelkedő a Fekete József Kertbarát Kör és az Együtt Újszászért Egyesület szerepvállalása.

Az elmúlt évek útaszfaltozási és felújítási munkái során jó volt tapasztalni a lakosság pozitív hozzáállását, szinte valamennyi érintett utcában jellemző volt, hogy a lakók a házaik előtti területet rendezték, virágokat ültettek.

Hiába azonban a helyi társadalom jelentős részének igyekezete, ha többen nem tesznek semmit a környezetük kulturált formában tartása érdekében. Számos ingatlan előtt nincs rendszeresen kaszálva a fű *(megjegyezendő, hogy több ingatlan esetében az ott élő idős nyugdíjasoknak nincs is anyagi és fizikális lehetősége a kaszál(tat)ásra)*, építési és egyéb anyag, törmelék található rendezetlenül felhalmozva.

A roncsolt területeken *(felhalmozott anyagok, törmelékupacok, depók stb.)* azonnal gyomvegetáció jelenik meg, melyben igen nagy arányban fordul(hat)nak elő allergén pollenű gyomfajok.

További problémát okoz, hogy az uralkodó nyugatias szelek irányából hiányoznak védő fasorok, így a szél akadálytalanul hordhatja be a településre a szántóföldi területekről a port, valamint a polleneket. Szükség lenne védő fasorok telepítésére, helyenként konkáv növényssáv kialakításával, amely egyúttal megoldaná az esztétikus település-sziluett kialakításának lehetőségét is.

Az elmúlt években egyre súlyosbodó mértékben megjelenő probléma az illegális fakivágás. Több facsoportot a tolvajok szinte teljesen kivágtak, és az erdők állományában is jelentős károsítás tapasztalható. A budapesti vasútvonal mentén található erdős terület, mely több védett madárfajnak is otthont biztosít, komoly károkat szenvedett. Szomorú látványt nyújtanak a 80-100 cm magasságban, derékban elfűrészelt facsonkok. Amennyiben nem történik érdemi jogszabályi változás e bűnözési forma visszaszorítására, a város erdőterületeinek valós aránya drasztikusan csökkenni fog, ezzel együtt pedig a biodiverzitás (fajok sokszínűsége) is súlyos veszteséget szenved.

A településen élők körében észrevehető mértékben nő az allergiások száma, legtöbbjük az allergén gyomok *(főleg parlagfű)* pollenjeire érzékeny. A MÁV tulajdonában lévő vasút menti területeken, a belterületen található csapadék- és belvízelvezető csatornák rézsúin, az idős tulajdonosok által egyre nehezebben művelhető nagyméretű kertekben, roncsolt vagy valamilyen okból felhagyott területeken szinte azonnal megjelennek a gyomnövények, melyek a pollenjeik allergén hatása mellett rendkívüli módon rontják a településarculatot. A gondozatlan zöldfelületi

rendszer az infrastrukturális hiányosságokkal kiegészülve a felgyorsult, túlhajsolt, stresszhelyzettel teli életünk mellett nem képes üde, megnyugtató városkép biztosítására, amely az egyik alappillére lenne a kikapcsolódásnak, az emberi szervezet pihenésének. A vonzó, megnyugtató településarculat kialakítása és fenntartása – különös tekintettel a városközpontra – az egyik legfontosabb feladat, amelyre megoldást és forrást kell találnia az önkormányzatnak.

A város "játszóterei" szintén igen rossz állapotban vannak, napjainkra szinte teljesen elveszítették játszótér funkciójukat, alig található már játszóeszköz. A településrendezési dokumentumokhoz készült lakossági igényfelmérések több alkalommal jelezték azt, hogy a lakosság részéről is jelentős az igény a játszóterek felújítására, és a kor színvonalának megfelelő játszóeszközök elhelyezésére. A Kertváros településrészén lévő Nefelejcs úton a régi játszótér felújítása – civil szervezetek bevonásával – pályázati forrásból megtörtént, azonban a kerítés és a játszótéri elemek egy része a vandalizmus áldozatává vált.

Az önkormányzat 2010. január folyamán nyújtott be pályázatot a Bakó úton található zöldfelületen játszótér kialakítására. Amennyiben a projekt támogatásban részesül, uniós szabvány szerinti, számos játszóeszkővel felszerelt, bekerített játszótér létesülhet végre a városban.

A településarculat javítása érdekében az önkormányzat fából készített tájékoztató táblákat, településtérképet, illetve hulladékgyűjtőket helyezett ki a település frekvenciáltabb területeire. A településarculat további javítása elengedhetetlenül fontos feladat.

3. Természetvédelem

Városunk természeti értékei közül kiemelkedik az Abonyi úti Orczy kastély 23,4 ha-os parkja, amely a megye legjelentősebb kastélyparkja. A mintegy 130 féle fa- és cserjefaj között számos ritkaság is található. Sajnos a park állapotát befolyásolja, hogy a kastélyépületben pszichiátriai és szenvedélybetegeket ellátó intézmény működik, illetve nincs elegendő forrás a park teljes területének rendezett fenntartására, ezért az aljnövényzet sok helyen túlburjánzott, a park gondozatlan. Az elmúlt években több esetben fordult elő, hogy villámcsapás, szélvihar vagy betegség következtében fák pusztultak el, melyeket élet- és vagyonvédelmi okok miatt ki is kellett vágni. Indokolt lenne a park átfogó kertészeti felülvizsgálata és területének rendezése a védett értékek hatékonyabb megőrzése érdekében.

Újszász Város Képviselő-testülete 26/2007. (XI.28.) számú, a helyi jelentőségű természeti területek és értékek védelméről szóló rendeletében helyi védett területté nyilvánította a kastélyparkot.

Szintén kiemelendő a másik, Akácfa úton található Orczy kastély mellett telepített egykori angolpark, mely mára természetközeli ligeterdővé alakult. A Zagyva bal partján elterülő Parkerdő térségében több helyen jól megfigyelhetők a szukcessziósor egyes szintjei (*pl: Zagyva híd melletti pionír bokorfűzes, mely lassan ligeterdővé alakul át*). Ezek az értékek kiindulási alapot jelenthetnek ökoturisztikai célú fejlesztések számára.

Nem lehet azonban szó nélkül elmenni a Zagyva állapota mellett. Az elmúlt két évtizedben többször változott meg a folyó arculata. A csapadékszegény nyári időszakok, a folyó felső folyásán létesült víztározók illetve azok bővítése és az öntözés nem csupán felerősítik a folyó vízjárásának szélsőségeit, hanem a nyári időszakokban szinte kiszáritják a medret. Ezt tovább fokozza, hogy vízinövények tömege növi be a folyót úgy, hogy szabad vízfelület alig látszik. 2008-ban a szolnoki torkolatnál szinte száraz lábbal lehetett átkelni rajta, míg 2009-ben a felső szakaszokon, több helyen szinte teljesen kiszáradt a meder, az újszászi szakaszon pedig gyakorlatilag leállt a víz folyása. Egyre égetőbb probléma a vízpótlás kérdése, mely elképzelhetetlen átfogó, a Tisza vízrendszeréhez kapcsolódó, komplex fejlesztés megvalósítása nélkül. Nem fenntartható az a gyakorlat, hogy az árhullámok vizét mihamarabb levezetve, tározás, csatornába és árterekre való engedés nélkül elpazaroljuk.

A településen védett értéknek számítanak az abonyi és tápiógyörgyei határrészen található halmok (3 db), valamint a belterület DK-i szomszédságában lévő Újszászi szikes tó, amelyek ex lege védett területnek minősülnek. A területileg illetékes nemzeti park igazgatósága szerint a szikes tó a környező pannon sziki gyepterületekkel együtt a térség legjelentősebb pannon szikes területe.

A Tápió mentén több helyen értékes gyepterületek találhatók, melyek közül néhányat a Duna-Ipoly Nemzeti Park a Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet részeként védetté nyilvánított. Ezek a területek a tervek szerint beolvadnának a Hortobágyi Nemzeti Park által létrehozni tervezett Jászsági Tájvédelmi Körzetbe, amely Újszász közigazgatási területén a Tápió mentén több területet, valamint a Zagyva hullámterét, benne a Parkerdővel fedné le. A védetté nyilvánítási folyamat 2004 év közepe táján megtorpant, azóta újabb információval nem rendelkezik az önkormányzat.

Ezek a területek átfedésben vannak az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormány rendelet keretében kijelölt NATURA 2000 területekkel. Az EU 92/43/EEC számú Élőhelyvédelmi Irányelve alapján meghatározott területek érintik a település közigazgatási területét. Az Újszász-Jászboldogházi gyepek néven, kizárólag szakmai szempontok alapján kijelölt területek a Tápió mentén, valamint az Újszászi szikes tó térségében helyezkednek el *(a védett területek, értékek jegyzékét a 3. számú melléklet tartalmazza).*

A település egyedi tájérték kataszterét ifj. Fehér János készítette el 2004 folyamán.

IX. Stratégiaalkotás

Az előző fejezetekben áttekintett helyzetelemzés nyomán nyílik lehetőség a stratégiaalkotásra, amely a település számára fontos, szükséges fejlesztési irányokat, és azon belül az egyes fejlesztési javaslatokat jelöli ki. A belső és külső adottságokon alapuló stratégiaalkotás legismertebb módszere a SWOT analízis, amely a helyzetelemzés összefoglalása, strukturálása. Kapcsolatot teremt a helyzetelemzés és a kijelölt stratégiai célok között azáltal, hogy a helyzetelemzésben szereplő megállapításokat szelektálja – ezért nem is szerepel minden jellemző adottság benne –, majd a legjellemzőbb, a stratégiaalkotás szempontjából releváns adottságokat rendszerezi.

S (strengths / erősségek)	W (weaknesses / gyengeségek)
1. erősödő civil szféra, a Városi Civil Fórum létrehozása, 2. a szociális ellátó rendszer intézményi hálózatának átalakítása, bővítése, 3. az oktatás-nevelés intézményi háttérének rekonstrukciós bővítése nyomán a leromlott állapotú egykori iskolaépületek felszabadulnak, 4. számos terület fejlődését elősegítő, megalapozó tervdokumentációk rendelkezésre állnak, 5. sikeres nyári gyermektáborok szervezése a Parkerdőben, 6. információs, kommunikációs csatornák bővülése, erősödése, 7. a jó minőségű termőföldi adottságokat kihasználó hagyományos növénytermesztés, 8. a mélyben rejtőző hévízkincs kiaknázására tervekkel rendelkező önkormányzat, 9. jól felszerelt középiskola szakirányú képzései, 10. a kor követelményeinek megfelelően megújuló oktatási intézmények, szakmai programok, felkészült szakemberek.	1. vonzó, esztétikus településarculat, valamint parkosított zöldterületek és játszóterek hiánya, 2. az Egészségház és a fogorvosi rendelő épületeinek állapota, 3. a polgármesteri hivatal épülete helyhiánnyal küzd, 4. egyes közintézmények rossz állapotú épületei miatt az energiahatékonyság nem megfelelő, 5. rossz állapotú sportlétesítmények 6. kerékpárutak hiánya, 7. elhanyagolt belvíz- és csapadékvíz elvezető árkok, 8. belterületi kiépítetlen utak aránya még számottevő; járdák állapota leromlott, 9. a Kertváros körülményes megközelíthetősége, 10. a szociális intézmények épületei állagának leromlottsága, a szociális ellátás számos területen jelentkező eszközhiánya, 11. előregedő helyi társadalom, 12. rekultiválatlan egykori szennyvízleürítő és szeméttelp, 13. beépíthető telekingatlanok hiánya, leromlott lakásállomány, 14. védő erdősávok hiánya, illegális fakitermelés, 15. a szolgáltatások színvonala elmarad a kívánatostól, 16. funkciót vesztett, vagy funkcióhiányos építmények, területek, 17. kulturált szórakozás lehetőségeinek szinte teljes hiánya 18. nagyobb létszámot foglalkoztató gazdasági szervezetek, ipari egységek, beruházások hiánya a településen.

O (opportunities / lehetőségek)	T (threats / veszélyek)
1. turisztikai fejlesztések megvalósítása, 2. az e-közigazgatás bevezetése, 3. nemzetközi, hazai és helyi partnerségi kapcsolatok kiépülése, erősödése a testvérvárosi kapcsolatok, az aktív, széleskörű sportélet, az egyházi kapcsolatok és civil szervezetek tevékenysége által, 4. pályázatok útján elnyerhető újabb források megszerzése, 5. a belterületi úthálózat számottevő arányban megvalósult aszfaltozása pályázati pénzekből, 6. vasúti csomópont, 7. az alföldi táj arculatát meghatározó természeti értékek, 8. épített, természeti és egyéb értékek megóvása, 9. a kistérségi társulás településeinek partnersége, 10. rugalmas alkalmazkodás a folyton változó munkaerő-piaci igényekhez.	1. az országos közúthálózati elemek balesetveszélyes, erősen leromlott állapotúak, 2. a különböző negatív környezeti hatások miatt romlik a lakosság egészségi állapota, 3. szociálisan hátrányos, sok esetben a jogkövető magatartásra képtelen társadalmi réteg növekvő aránya, 4. a gazdaságilag dinamikusan fejlődő területek elszívják a fiatal, képzett munkaerőt, 5. ár- és belvízveszély, és nagycsapadékok előfordulásának aránya nő, 6. a környezeti elemek felől érkező különböző terhelések növekedése, a környezetállapot romlása, 7. periférikus fekvés és az abból adódó részleges gazdasági elszigeteltség, 8. döntően gázzal fűtött lakóházak, közintézmények, energetikai kiszolgáltatottság 9. vagyon elleni bűncselekmények magas aránya.

A stratégiák kialakítását a SWOT analízis segédtáblája, a kölcsönhatás mátrix segíti.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
L	(+ +) <i>offenzív /támadó/ stratégiák</i>	(+ -) <i>változásorientált stratégiák</i>
E		
H	➤ turisztikai és szabadidő központ létesítése [S4,8-O1]	➤ polgármesteri hivatal épületének rekonstrukciós bővítése az e-közigazgatás feltételeinek megteremtéséért [W3-O2,9]
E	➤ civil ház kialakítása [S1-O3]	➤ művelődési ház rekonstrukciója, új közösségi tér kialakítása [W4-O4]
T	➤ városközpont rendezése [S3-O4]	➤ sportcélú fejlesztések [W5-O3]
Ő	➤ a környezeti oktatás-nevelés céljából ökoturisztikai fejlesztés megvalósítása a Parkerdőben [S5-O7]	➤ kerékpárutak építése [W6-O1]
S	➤ tájékoztató és információs-kommunikációs rendszerek fejlesztése [S6-O3,4]	➤ belterületi közlekedési infrastruktúra felújítása [W8-O5]
É	➤ a munkaerő- piaci igényekhez alkalmazkodó képzések, felnőttképzés [S10-O10]	➤ vasúti aluljáró létesítése [W9-O6]
G		➤ rendezett zöldterületek, játszóterek kialakítása, fásítás, valamint a helyi értékek megőrzése [W1,14-O8]
E		➤ funkcióhiányos területek és építmények megújítása [W16-O8]
K		
	(- +) <i>diverzifikációs /több lábon állás/ stratégiák</i>	(- -) <i>defenzív /túlélési/ stratégiák</i>
V		
E	➤ szociális alapellátás tárgyi és személyi feltételeinek fejlesztése [S2-T3,4]	➤ egészségügyi központ kialakítása [W2-T2,6]
S	➤ alternatív energiafelhasználásban rejlő lehetőségek kiaknázása, fenntarthatóság biztosítása [S8-T8]	➤ bel- és csapadékvíz elvezető hálózatok rekonstrukciója [W7-T5]
Z	➤ tájökölógiai adottságoknak megfelelő (fenntartható) mezőgazdaság kialakítása, agrárvertikum fejlesztése [S7-T7]	➤ egykori hulladéklerakó és szennyvízleürítő rekultivációja [W1,12-T2,6]
É		➤ szociális intézmények épületeinek felújítása [W10,11-T4]
L	➤ tájékoztató, riasztó és térfigyelő rendszerek kiépítése [S6-T3,5,6,9]	➤ (főleg a képzett) fiatalok helyben tartását célzó intézkedések [W1,11,13,15,17-T4]
Y	➤ a gazdasági élet fellendítéséhez szükséges szakképzett munkaerő szakmai ismereteinek megalapozása [S9-T7]	➤ gazdasági élet fejlesztése, munkahelyteremtő beruházások ösztönzése [W18-T4,7]
E		
K	➤ hátrányos helyzetű fiatalok számára kitörési lehetőség biztosítása szakképzések által [S9-T3]	➤ az elérhetőség javítása az országos közúthálózati elemek felújításával, fejlesztésével [W18-T1]

A SWOT analízis segítségével kijelölt stratégiák alapján a település számára a következő stratégiai és koncepcionális célcsoport-rendszer jelölhető ki:

1. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése.
2. A lakosság egészségi állapotának javítása.
3. A szociális ellátó rendszer továbbfejlesztése, a hátrányos helyzetű csoportok segítése.
4. Az élet- és vagyonbiztonság növelése.
5. Gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatottság javítása a humán-erőforrás fejlesztése és a fenntartható fejlődés biztosítása által.
6. Kitorési lehetőség a turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázásával.
7. A közintézmények, más építmények és településterületek felújítása, új funkcióval való felruházása, továbbá új térkategóriák kijelölése, valamint a lakhatás feltételeinek javítása.
8. Vonzó, esztétikus településarculat megteremtése, a helyi társadalom szabadidejének tartalmas eltöltését segítő fejlesztések megvalósítása.

A fenti stratégiai célok az alábbiak szerint kapcsolódnak a kistérségi területfejlesztési alprogramokat is tartalmazó Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Programhoz, és azon keresztül tovább az Észak-alföldi régió stratégiai céljaihoz:

JNkSZ Megyei Területfejl. Stratégiai Program stratégiai céljai:	Újszász stratégiai és koncepcionális célcsoport-rendszere:							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
<i>Lépés- és léptékváltás a megye elérhetőségében</i>	x				x	x		x
<i>Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása</i>	x	x		x		x	x	x
<i>Gazdaságfejlesztés, a foglalkoztatási lehetőségek növelése</i>	x		x		x	x		
<i>Humán erőforrás fejlesztése</i>		x	x		x			
<i>Térségi egyenlőtlenségek mérséklése</i>	x		x	x	x	x	x	
<i>Élet- és vagyonbiztonságot erősítő fejlesztések</i>				x			x	
<i>Kistérségi fejlesztések</i>	x	x	x		x		x	x

X. Fejlesztési javaslatok

A helyzetfeltáró munkarész alapján stratégiaalkotás keretében meghatározásra került a település stratégiai és koncepcionális célrendszere, amely számtalan irányból kapcsolódik a magasabb tervi hierarchiájú tervdokumentációkban megfogalmazott stratégiai célokhoz. A megismert problémák megoldására, kezelésére a stratégiai irányok kijelölésével párhuzamosan fejlesztési javaslatok is kidolgozásra kerültek, amelyek már átranzformálhatók konkrét projektekké.

Az egyes projektötletek megvalósítása között nagyon nehéz prioritási sorrendet felállítani, hiszen a legtöbb fejlesztési elképzelés, javaslat egyaránt fontos! A projektötleteket a rendszeres felülvizsgálati időszakokban rendre eljuttatjuk a kistérség és a megye illetékes munkaszervezetei számára, hogy azokat a kistérségi és megyei fejlesztési programokba illesszék, ezen keresztül pedig a regionális kapcsolódás is biztosított legyen.

2005-ben elfogadásra került a Szolnoki Kistérség Intelligens Fejlesztési Stratégiája, amely a gazdasági, társadalmi, civil és igazgatási szféra számára egyaránt fontos, a kistérség valamennyi települése számára átfogó fejlesztési elképzeléseket tartalmaz. Szintén ekkor került elfogadásra a Szolnoki Kistérség Területfejlesztési, Stratégiai és Operatív Programja. E dokumentum készítését alapos helyzetfeltáró munka előzte meg, így valamennyi település főbb fejlesztési elképzeléseit tartalmazza. A Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Program a kistérségi programdokumentumokban megfogalmazottakat is tartalmazza.

Újszász projektte formálendő fejlesztési javaslatainak elsősorban ezekkel a programdokumentumokkal kell összhangban lennie, de természetesen a helyi sajátosságokat figyelembe véve évről-évre merülhetnek fel olyan új ötletek-javaslatok, amelyek nem társíthatók egyetlen abban szereplő stratégiai programhoz, intézkedéshez sem.

A fejlesztési javaslatok a stratégiai és koncepcionális célcsoport-rendszerben meghatározott nyolc stratégiai célkitűzésnek megfelelő bontásban kerülnek feltüntetésre. Az egyes stratégiai célkitűzésekre vonatkozó fejezetek az alábbi logikai szerkezetben jelennek meg:

- a 60/2003 (V.20.) számú KT határozattal elfogadott alapidokumentum koncepcionális fejlesztési javaslatai,
- amely alapján megjelenítésre kerülnek a fontosabb fejlesztési elképzelések,
- végül a stratégiai célcsoport-hoz illeszthető további koncepcionális javaslatokat tüntettük fel.

Az egyes fejlesztési elképzelések időtávlata esetében a rövidtáv a 2010-2011 időszakot, a középtáv a 2013-ig terjedő éveket, a hosszú táv pedig a 2013-as tervezési időszakon túlnyúló időintervallumot jelenti.

1. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- belterületi úthálózat felújítása,
- járdahálózat rekonstrukciója,
- buszváró öblök kialakítása,
- kerékpártároló és gépjárműparkoló kialakítása a vasútállomáson, aluljáró építése,
- újonnan kialakuló közlekedési – gazdasági tengelyhez történő alkalmazkodás.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

1.1. Az elérhetőség javítását, a közúti közlekedés színvonalának emelését, lakosság környezeti terhelését és a balesetveszély csökkentését szolgáló országos közúthálózati elemek felújítása, fejlesztése.

A fejlesztés célja az VII.1. fejezetben ismertetett probléma alapján, egyrészt a 3122. j. Abony – Újszász összekötő út kapcsán, a megyehatáron túli szakasz felújításának kezdeményezése, a felújított út nehézgépjármű forgalma korlátozásának elérése, a város belterületén belül további közlekedésbiztonsági fejlesztések megvalósítása. Másrészt cél a 31326. számú vhj út (Baross út) rekonstrukciója, harmadrészt pedig a 3118. j. Újszász – Tápiógyörgye összekötő út helyzetének rendezése, az út felújítása a térségi kapcsolatok javítása és az elérhetőség növelése érdekében.

A cél elérése érdekében az önkormányzat kizárólag kezdeményező szerepkört tölthet be, illetve együttműködhet az állami tulajdonú utak fenntartását ellátó Magyar Közút Kht területileg illetékes kirendeltségeivel. *(A megvalósulást e szervezet ütemterve és anyagi forrásai döntően befolyásolják.)*

1.2. Belterületi közlekedési infrastruktúra felújítása.

Az VII.1. fejezetben foglaltak alapján a belterületi közlekedési infrastruktúra felújítása érdekében az alábbi célok elérése szükséges:

- a képviselő-testületi döntésnek megfelelően az érintett utak aszfaltozása vagy mart aszfalt burkolattal történő felújítása,
- a város főbb gyűjtőútjai (különös tekintettel: Dózsa György út, Bajcsy-Zsilinszky út, Erkel Ferenc út) felújítására vonatkozó tervek készíttetése, illetve azok pályázati projekt formájában történő előkészítése,
- a járdahálózat rekonstrukciója.

1.3. Kerékpárutak építése.

A "Közlekedés" fejezetben foglaltak alapján cél a regionális és a helyi érdekeltségi szintű kerékpárút-hálózati elemek kiépítése, amelyek kizárólag térségi, illetve az érintett települések összefogásával valósíthatók meg.

A város belterületi fő gyűjtőútjai mentén kerékpárút vagy -sáv kialakítását tartalmazza az eredeti koncepció, és arra építve a településrendezési terv, így lehetőség esetén ezek megvalósítása is indokolt.

A fejlesztés megvalósulása 2011. előtt nem reális, összes forrásigénye cca. 500 millió Ft, amelynek döntő többségét a térségi összefogással megvalósítandó regionális kerékpárút emésztí majd fel.

1.4. Vasúti gyalogos aluljáró építése.

Az VII.1. fejezetben ismertetett probléma orvoslására csak egy akadálymentes közlekedést lehetővé tevő, modern, a gyalogosok és kerékpárosok számára a két településrész közötti "átjárást" egyaránt biztosító aluljáró építése jelenthet megoldást. Az önkormányzat három alternatívát tartalmazó tanulmánytervvvel rendelkezik a megvalósításra.

A tanulmányterv alapján a kivitelezés becsült költsége 390 – 480 millió Ft + ÁFA, 2003-as árszinten kalkulálva. A megvalósulás pontos helyszíne az újszászi vasútállomás területe, a 120. számú Bp. Keleti – Rákos – Újszász – Szolnok vasútvonal 758+85 szelvényében.

További koncepcionális javaslatok:

- (fedett) buszvárók kialakítása, az autóbuszos közösségi közlekedés lehetőségek szerinti fejlesztése *(középtávú feladat)*,
- a település átfogó közlekedésbiztonsági felülvizsgálata, új forgalomszabályozó eszközök (táblák, burkolatjelek stb.) alkalmazása *(folyamatos feladat)*,

- parkolók kialakítása (*folyamatos feladat*),
- a vasútállomásnál P+R és B+R parkolók létesítése, az elővárosi vasútvonalak mentén történő, a közösségi közlekedés igénybevételére ösztönző fejlesztés keretében (*középtávú feladat*).

2. A lakosság egészségi állapotának javítása.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- egészségügyi fejlesztések,
- környezetvédelmi intézkedések,
- esztétikus zöldfelületi rendszer kialakítása.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

2.1. Egészségügyi központ kialakítása.

Az egészségügy helyi problémáira szinte teljes megoldást jelentene egy egészségügyi központ létrehozása, ahol minden, az alapellátáshoz tartozó egészségügyi szolgáltatás megtalálható lenne. Ez nemcsak a lakosok, hanem az érintett egészségügyi dolgozók igénye is. Az önkormányzat elképzelése ennek megfelelően egy központi orvosi rendelő kialakítása, ahol szakrendelések és kiegészítő szolgáltatások is helyet kapnának, ennek a munkának az előkészítése – befektető bevonásával – folyamatban van.

Az egészségügyi szolgáltatók számára az új épület egészséges, korszerű, színvonalas munkakörülményeket teremt. A szakmai munkát, az együttműködéseket is lehetővé teszi az egy telephelyen való működés, a helyettesítések megszervezése is könnyebbé válik

2.2. A település régi szilárd, valamint folyékony hulladékgyűjtőinek rekultivációja.

A VIII.1. fejezetben foglalt állapotleírás alapján a cél a 195 hrsz-ú régi települési szilárd hulladéklerakó rekultivációja. Továbbá szükséges az egykori települési folyékony hulladéklerakó rekultivációjának megvalósítása is.

A szilárdhulladék lerakó rekultivációjának megvalósítására 2010-ben reális esély van, míg a folyékony hulladék lerakó esetében ennek csak 2012 után van realitása.

További koncepcionális javaslatok:

- védő fasorok vagy erdősávok telepítése (*hosszú távú feladat*),
- állati hulladék gyűjtő és elszállító rendszer kiépítése megyei koordinálással (*rövid vagy közép távú feladat*),
- parlagfű- és gyommentesítési programok (*folyamatos feladat*).

3. A szociális ellátó rendszer továbbfejlesztése, a hátrányos helyzetű csoportok segítése.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- civil szféra erősítése, szociális problémák kezelése,
- intézmények felújítása.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

3.1. A szociális alapellátás tárgyi és személyi feltételeinek továbbfejlesztése.

A "Szociális ellátás" fejezetben ismertetett problémák megoldására irányuló, átfogó fejlesztési elképzelés, amely a kistérségi feladatellátás keretében átszervezett alapellátás fejlesztését

célozza. A Bajcsy úti épület rekonstrukciós bővítését, az eszközállomány fejlesztését, a működés tárgyi feltételeinek javítását, és az intézményekben foglalkoztatottak (tovább)képzését foglalja magában.

A tervezett fejlesztések várható bekerülési költsége 100 millió Ft, 2010-2011 közötti megvalósulással.

3.2. Az Időskorúak Szociális Otthona felújítása, a kapcsolódó épületek teljes rekonstrukciója a végleges működési engedély megszerzése érdekében, valamint a kastélyépület kiváltása céljából.

Az intézmény valamennyi épületének teljes rekonstrukcióját, az üzemi konyha HACCP rendszernek megfelelő kialakítását, egy imahely megépítését és a kapcsolódó park felújítását foglalja magában e fejlesztési elképzelés. Ezzel lehetőség nyílik a kastélyépület felszabadítására, amely ezt követően alkalmas új funkció (pl: turisztikai) betöltésére.

A fejlesztés bekerülési összköltsége a már korábban benyújtott pályázatok alapján meghaladja a 800 millió Ft-ot.

További koncepcionális javaslatok:

- a cigány kisebbség integrációjának segítése *(folyamatos feladat)*,
- munkahelyteremtés az „Út a munkához” programban történő részvétellel, közhasznú, közcélú és közmunkaprogramok megvalósításával *(folyamatos feladat)*.

4. Az élet- és vagyonbiztonság növelése.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslat:

- bel- és csapadékvíz elvezető rendszerek rekonstrukciója.

E koncepcionális elem, valamint e dokumentumban meghatározott stratégiai célok alapján:

4.1. Bel- és csapadékvíz elvezető árkok rendezése, rekonstrukciója.

Tipikusan más településekkel és vízügyi szervezetekkel partnerségben, vagy kistérségi program keretében megvalósítható fejlesztési elképzelés. Indokoltságát az elmúlt néhány év során hazánkban tapasztalható nagycsapadékok hullása, és az általuk okozott kártétel adja.

Az egyes településrészekben található szikkasztó- vagy elvezető árkok felújítása az önkormányzat kisebb léptékű fejlesztéseivel együtt is megvalósítható. A Munkás út térségének vízelvezetésére jelenleg is rendelkezésre áll engedélyes terv.

4.2. Lakossági tájékoztató és riasztó, valamint térfigyelő rendszerek kiépítése.

A tervezett riasztó és tájékoztató rendszer a városközpontban lévő központi egység mellett további három végpontot tartalmaz, nagyjából azonos nagyságú belterületi lefedettséggel. A tervezett rendszer alkalmas a lakosság gyors és hatékony és széleskörű tájékoztatására, szükség esetén riasztására.

A közbiztonság hatékony javítása érdekében szükséges egy kezdetben néhány, majd továbbfejlesztve min. 10 térfigyelő kamerát tartalmazó rendszer kiépítése.

A fejlesztés tervezett költsége összesen 90 millió Ft, megvalósítása reálisan középtávon valószínű.

További koncepcionális javaslat:

- közvilágítás további fejlesztése *(rövid távú feladat)*.

5. Gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatottság javítása a humán-erőforrás fejlesztése és a fenntartható fejlődés biztosítása által.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- ipar- és vállalkozás-fejlesztés,
- tájökölógiai adottságokhoz alkalmazkodó mezőgazdasági struktúra kialakítása,
- humán-erőforrás fejlesztés, információs társadalom feltételeinek, háttér infrastruktúrájának megteremtése,
- új térszerkezethez történő alkalmazkodás.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

5.1. A gazdasági élet fejlesztése, felemelkedésének elősegítése, a kis- és középvállalkozások (KKV) ösztönzése, munkahelyteremtés.

A fejlesztési program egyrészt a tájökölógiai adottságoknak megfelelő (fenntartható), versenyképes mezőgazdaság megteremtését célozza, a hagyományos gazdálkodási formák és termékek mellett alternatív termékek előállításával.

Másrészt Újszász területén számottevő ipari tevékenység létrehozását célozza jelentős létszámú munkahelyteremtéssel, valamint a kis- és középvállalkozások tevékenységének ösztönzésével, számukra háttérintézmények létrehozásával.

Harmadrészt pedig a helyi szolgáltató szektorban tevékenykedő gazdasági szervezetek tevékenységét elő kell segíteni, új üzletek, boltok, kereskedelmi egységek létrehozását támogatni szükséges.

A fejlesztés megvalósulása folyamatos, összköltsége nehezen becsülhető, nagyságrendileg a százmilliós vagy millárdos összeget is elérheti.

5.2. Piac területének kijelölése és modern, színvonalas piacterület kiépítése.

A fejlesztés célja, hogy a mai kor igényeit kielégítő piac létesülhessen a településen. A fejlesztés első lépése az IVS keretében a piac helyének kijelölése (Vásártér), a város átalakuló térszerkezetében történő elhelyezése. A létesítmény magában foglalhat több üzlet számára alkalmas kisebb helyiségeket, valamint egy nagyobb közös teret, ahol lehetőség nyílik az alkalmi árusításra. A projektben helyet kap az épület környezetének kulturált kialakítása, különös tekintettel a parkolási lehetőségek biztosításával.

A fejlesztés tervezett megvalósítása rövid vagy középtávú, mintegy 50-100 millió Ft-os forrásigénnyel.

5.3. Alternatív energiafelhasználás.

5.3.1. Alternatív energiafelhasználás ösztönzése és kialakítása.

A projekt szervesen kapcsolódik a turisztikai és szabadidő központ kialakításához. A tervezett hévízkút fűrésával a víz hőfok függvényében lehetőség nyílik a magas hőmérsékletű víz alternatív energiahasznosítására is. Egyrészt az újonnan kialakítani tervezett lakóterületeken épülő új házak és építmények fűtését, illetve melegvíz ellátását is biztosítani lehetne.

A fejlesztés ütemezése számos külső tényező függvénye, forrásigénye százmilliós nagyságrendű.

5.3.2. Intézmények alternatív energiafelhasználásának kialakítása.

Távlatokban a közintézmények fűtési és energiaellátási lehetőségeit is biztosítani kell a földgázon kívül más energiaforrásokkal. Egyrészt a hévíz útján, másrészt a vízen kívül bármely más alternatív energiaforrás (pl.: nap, szél, biomassa stb.) kiaknázásával.

A fejlesztés ütemezése számos külső tényező függvénye, forrásigénye százmilliós nagyságrendű.

5.4. Energia-racionalizálás a közintézményekben.

A projekt(ek) részben kapcsolható az előző fejlesztési javaslatához. A fejlesztés szempontjából kiemelten kezelendő a szociális otthon intézménye és a polgármesteri hivatal épületegyüttese. Főleg KEOP pályázati források bevonásával lehet a fejlesztéseket megvalósítani, melyekhez a szükséges önerő az energia-megtakarítás következtében 10 éves időtávlatban térül vissza.

A projektek megújuló energiaforrások felhasználásával egyúttal hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez, melyekkel az önkormányzat és a város a környezettudatos magatartását tudja mások számára közvetíteni.

A fejlesztés ütemezése számos külső tényező függvénye, forrásigénye százmilliós nagyságrendű.

További koncepcionális javaslatok:

- munkahelyteremtő beruházások támogatása *(folyamatos feladat)*,
- a megújuló oktatási intézmények által biztosított háttérre alapozottan a munkaerőpiaci igényekhez alkalmazkodó képzés, szakképzés, felnőttképzés biztosítása *(folyamatos feladat)*,
- információs társadalom kialakulásának elősegítése, internetes közösségi elérési helyek kapacitásbővítése *(folyamatos feladat)*.

6. Kitörési lehetőség a turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázásával.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslat:

- turizmusfejlesztés.

E koncepcionális elem, valamint e dokumentumban meghatározott stratégiai célok alapján:

6.1. Újszász város turisztikai és szabadidő központ létesítése és fejlesztése.

A belterület K-i részén fekvő 14,8 ha-os területen az önkormányzat turisztikai és szabadidő központ létesítését tervezi. A projekthez megvalósíthatósági tanulmány készült, amely az alábbi részcélokat tűzi ki e projektben:

- hévízkút fúrása,
- strandfürdő kialakítása,
- szálloda vagy szálláshely építése,
- építési telkek kijelölése,
- új sportcsarnok kialakítása *(részben összefügg a 8.1. fejlesztési ponttal)*,
- idegenforgalmi háttér-infrastruktúra kialakítása.

Mindez több fejlesztési ütemben történő megvalósulással, 2004. évi árszinten számítva 5,2 mrd Ft bekerülési költséggel lett tervezve.

6.2. Komplex turisztikai fejlesztés megvalósítása a Parkerdőben.

A "Turisztikai adottságok", az "Épített értékek" és a "Természetvédelem" fejezetekben leírtak nyomán reális esély kínálkozik egy komplex turisztikai célú fejlesztésre, amely magában foglalja a Parkerdőben erdei iskola vagy bemutatóhely, továbbá tanösvény kialakítását, a sárga jelzésű turista út felújítását, csónak- és kajakkikötő építését a Zagyván, a horgász- és ökoturizmus feltételeinek bővítését, megteremtését. A Szociális Otthon mögötti részen a régi fahíd újjáépítése a Parkerdőt könnyebben elérhetővé tenné a lakosság számára, ezáltal annak régi szerepköre újjáéledne.

A fejlesztés tervezett forrásigénye első lépésben mintegy 50 millió Ft, megvalósítása

folyamatos feladat.

További koncepcionális javaslatok:

- horgász-, vadász-, öko-, rendezvény-, lovas- és sportturisztikai célú fejlesztések *(folyamatos feladat)*,
- a középiskola kollégiumi férőhelyeinek felújítása, és hasznosítása szálláshely céllal *(közép távú feladat)*.

7. A közintézmények, más építmények és településterületek felújítása, új funkcióval történő tervezése, továbbá új térkategóriák és települési akcióterületek kijelölése, valamint a lakhatás feltételeinek javítása.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- természeti és épített értékek helyi védelem alá vonása, fenntartása és megőrzése,
- intézmények felújítása,
- temető rendezése,
- településszerkezetben történő változások,
- városközpont kialakítása.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

7.1. A polgármesteri hivatal épületének teljes felújítása, az e-közigazgatás feltételeinek megteremtése.

A projekt célja az épület teljes rekonstrukciós bővítése, a hivatal eszközállományának a XXI. századi színvonalnak megfelelő szintre történő felfejlesztése, amely egyúttal biztosítja az e-közigazgatás feltételeinek megteremtését és a további szervezetfejlesztés lehetőségét is. A projekt előfeltétele az IVS jóváhagyása.

A fejlesztés tervezett megvalósítása 2010-2013 között, összesen 200 millió Ft forrásigénnyel.

7.2. A művelődési ház rekonstrukciója, új közösségi tér kialakítása.

A projekt együtt kezelendő a városközpont rendezésével, előfeltétele szintén az IVS jóváhagyása.

A fejlesztés megvalósítása 2010-2013 között valósítható meg realisan, becsült forrásigénye összesen 250 millió Ft.

7.3. Városközpont rendezése, rehabilitációja.

Az oktatási intézmények beruházásai nyomán a régi, leromlott állagú iskolaépületek funkciójukat tekintve felszabadultak, egy részük már lebontásra került. Mindez döntő mértékben érinti a város központját, így ez a terület az elkövetkezendő években markánsan átalakulhat, megjelenésében kisvároshoz méltó állapotba kerülhet. Az új városközpont lehatárolása, kialakítása esetében az elsődleges cél a leendő központ megterveztetése, az IVS jóváhagyása, melynek egyik fő eleme a városközpontban kialakítandó tér létrehozása.

A fejlesztés 2010-2013 között valósítható meg, az előkészítő munkák már 2006-tól folyamatosan zajlanak, az összköltségigénye az 500 millió Ft-ot is elérheti.

7.4. Temető bővítése, vallási emlékek – szobrok, keresztek – felújítása, valamint a római katolikus parókia rekonstrukciója.

A temető melletti jelentős kiterjedésű szántott kertterület egy része alkalmas arra a célra, hogy az önkormányzat azt megvásárolva, új köztemetőrészt alakítson ki. Emellett szükséges a

temető kerítés cseréje, a ravatalozó épületének felújítása, a belső közlekedési utak további fejlesztése, parkosítás.

A város 2004-ben elfogadott rendeletében felvette a helyi épített értékek közé a település vallási életéhez kapcsolódó keresztek és szobrokat is, melyek felújítása ugyanúgy szükséges, mint a parókia és a katolikus templom épületének felújítása.

A fejlesztés közép vagy hosszútávon realizálható, forrásigénye legalább 80 millió Ft-ra tehető.

7.5. Szociális bérlakások és a fiatalok önálló családi életének kezdését biztosító lakások építése.

Az önkormányzat néhány éve felmerült ötlete, amely lehetőséget biztosítana a szociálisan rászoruló vagy krízishelyzetbe került családok, emberek átmeneti elhelyezésére, továbbá a képzett, de rászoruló fiatalok számára az otthonteremtésre, valamint a felnőtt családi élet megkezdésére.

A fejlesztési elképzelés csak hosszútávon történő megvalósulással képzelhető el, kezdetben 5-10 lakás kialakításával, amely jelenlegi árszinten 150 millió Ft körüli forrást igényelne.

További koncepcionális javaslatok:

- a középiskola teljes körű rekonstrukciós bővítése, a kollégiumi szárnyának felújítása, közüzemi konyhájának HACCP rendszer szerinti kialakítása a folyamatban lévő projekt befejezésével *(rövid vagy középtávú feladat)*,
- településrendezési terv szerinti telektömb-feltárások, új utak nyitása *(folyamatos feladat)*,
- új, beépíthető telekingatlanok kijelölése a rendezési terv alapján; a kialakítható legkisebb telekterület-méreteket felülvizsgálata; az IVS elfogadása; a rendezési terv aktualizálása *(rövid távú feladat)*,
- a Hosszú-iskola, a vásártér, a víztorony és a régi óvóhelyek hasznosítása *(hosszú távú feladat)*,
- helyi épített értékek felújítása és védelme *(folyamatos feladat)*.

8. Vonzó, esztétikus településarculat megteremtése, a helyi társadalom szabadidejének tartalmas eltöltését segítő fejlesztések megvalósítása.

Az alapidokumentumban megjelölt koncepcionális fejlesztési javaslatok:

- esztétikus zöldfelületi rendszer kialakítása,
- EU-s előírásoknak megfelelő játszóterek kialakítása,
- sportcélú fejlesztések,
- természeti és épített értékek helyi védelem alá vonása, fenntartása és megőrzése.

Ezek, valamint e dokumentum keretében meghatározott stratégiai célok alapján:

8.1. Sportcélú fejlesztések.

A vonatkozó fejezetben leírt probléma alapján szükséges a sportpályán található épület, öltöző felújítása és bővítése, melynek első üteme 2006-2007-ben megtörtént. Felújításra szorul a sportpálya gyepszőnyege is, amely egyre sürgetőbb feladattá válik. Új létesítmények közül igény van egy sportcsarnok és egy tanuszoda építésére (mindkettő összefüggésben van a turisztikai és szabadidő központ kialakítása – 6.1. fejezetben – foglaltakkal).

Korábban felmerült az igény egy műfüves labdarúgó pálya létrehozására is. A helyi igények változása miatt pedig sor kerülhet további új, a sportolást szolgáló létesítmények, pályák kijelölésére, építésére azért, hogy a helyi lakosság aktív sportolás utáni igényét az önkormányzat kielégíthesse.

Az általános iskola fejlesztésével járó létszámnövekedés miatt szükséges a tornaterem

megoszthatóságának megoldása is. Ehhez szükség van a Városi Tornacsarnok belső terének meghosszabbítására, az épület tetőszerkezetének felújítására valamint a szociális helyiségek számának növelésére.

A fentebb említett okok miatt a sportszarnok és a tanuszoda kialakítását leszámítva, a többi fejlesztés csak folyamatosan haladva valósítható meg, 200 millió Ft becsült költségigénnyel.

8.2. Civil ház létrehozása.

Kiemelkedően fontos fejlesztési feladat egy Civil Ház számára alkalmas épület kiválasztása vagy új épület építése, valamint az ehhez szükséges forrás előteremtése, pályázati lehetőségek felkutatásával.

A fejlesztési elképzelést rövid, esetleg középtávon realizálni szükséges, forrásigénye szélsőségek között ingadozik, néhány tízmillió Ft-tól akár 150 millió Ft-nyi összegig is terjedhet.

További koncepcionális javaslatok:

- esztétikus zöldfelületi rendszer kialakítása – különös tekintettel a Bajcsy-Zsilinszky, a Dózsa György, Erkel Ferenc és a József Attila utcákra; parkterületek gondozása, új parkok kiépítése, településfásítás, egységes kisvárosi településarculat kialakítása *(folyamatos feladat)*,
- főleg a fiatalok számára kulturált szórakozást biztosító szórakozóhelyek kialakítása *(folyamatos feladat)*,
- a Tápió- lecsapoló- csatorna Kertvárost átszelő részén sétány és pihenőpark kialakítása *(hosszú távú feladat)*,
- utcabútorok, szelektív hulladékgyűjtők kihelyezése *(folyamatos feladat)*,
- Kertvárosban kulturális (al)központ kialakítása *(hosszú távú feladat)*,
- tájház vagy múzeum kialakítása *(közép vagy hosszú távú feladat)*,
- játszóterek kialakítása *(rövid vagy közép távú feladat)*,
- a természeti értékek védelme *(folyamatos feladat)*,
- jóléti vagy horgásztó kialakítása *(hosszú távú feladat)*.

XI. Összegzés

A településfejlesztési koncepció felülvizsgálata során először áttekintésre kerültek az egyes ágazati területek. A jelenlegi állapot leírása során a rendelkezésre álló legfrissebb adatok alapján sorra lettek véve az egyes területek problémái, amelyeket alapul véve lehetőség nyílt a problémák kezelésére irányuló fejlesztési javaslatok meghatározására.

E munka akkor válik teljessé, ha e dokumentum képviselő-testületi határozattal történő elfogadás után az önkormányzat, és annak hivatali apparátusa a fejlesztési javaslatokat olyan projekteké formálja, amelyek alkalmasak hazai vagy uniós pályázati források bevonásával újabb támogatások elnyerésére a város fejlődése érdekében.

Az eddigi munka nem volt eredmény nélküli, hiszen a tervezési-előkészítési munka nyomán megálmodott projektekhez mintegy 3 milliárd forint támogatást sikerült elnyernie az önkormányzatnak az elmúlt 7 évben.

A felülvizsgálat elsődleges feladata a város problémáinak feltárása után stratégiai célok és fejlesztési javaslatok meghatározása volt. Emellett külön hangsúlyt kapott, hogy a rendelkezésre álló információk alapján, egyes területeken a kistérségi vagy magasabb szintű programokhoz igazítsuk ezeket az elképzeléseket. Amennyiben a város számára fontos fejlesztési elképzelések közül valamely nem illeszthető kistérségi vagy magasabb szintű programhoz, úgy azt a továbbiakban jelezni szükséges a kistérség és megye, valamint rajtuk keresztül a régió irányába, így alulról építkezve, az Unió alapelveinek – szubszidiaritás, partnerség stb. – megfelelően lehet eredményeket elérni.

Az Unió 2007-2013 közötti tervezési periódusában kiírásra kerülő pályázatokban külön hangsúlyt kap a partnerség keretében történő projektmegvalósítás, ezért nem csupán az önkormányzatnak, hanem valamennyi érdekelt civil szervezetnek, gazdasági szereplőnek fel kell készülnie arra, hogy a fejlesztési elképzeléseiket összehangolják, és nem csupán a település szintjén, hanem nagyobb tércategóriákban (mikrotérség, kistérség, település-együttes stb.) gondolkodva keressenek partnereket a terveik megvalósításához.

Az Unió tervezési módszertan nyomán kialakított akciótervi időszakok miatt (következő: 2011 – 2013) a koncepció ismételt felülvizsgálata rövid időn belül esedékessé válhat, ugyanakkor már előre fel kell készülni a 2013. évet követően kezdődő újabb 7 éves tervezési periódus kihívásaira, hiszen a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a támogatási politika jelentős változtatásának gondolata is felmerült.

M e l l é k l e t e k

1. számú melléklet:

Újszászon működő civil szervezetek, művészeti csoportok:

Civil szervezet, klub neve	Taglétszáma (fő)	Tevékenységi köre
„Tanuszkodát az egészséges testi fejlődésért” Alapítvány	5	Tanuszoda építése, az uszoda felépítéséig a gyermekek úszásoktatásának segítése.
Újszász Város Közbiztonságáért Közhasznú Alapítvány	3	A rendőrség és a polgárőrség tevékenységének támogatása.
Idősekért Alapítvány 1997	7	A szociális otthonban lakók életkörülményeinek javítása.
Újszász 2000 Alapítvány	5	Újszász művelődéséért és sportjáért. Az általános iskola, a szociális otthon, a sportolók és az egyházak támogatása.
Vörösmarty Tanulmányi és Sport Alapítvány	8	Az általános iskolai oktatás feltételeinek javítása, a tehetséges gyerekek támogatása.
Rózsa Imre Alapítvány	23	Tehetséges középiskolai tanulók, egyetemet, középiskolát végzett pályakezdők segítése.
Visszaút Rehabilitációs Alapítvány	5	A Kastély Otthon segítése a működési feltételek javításával, a szakdolgozók továbbképzésének támogatásával.
Újszászi Városi Vasutas Sportegyesület	273	Újszász sportéletének szervezése, a sport megszerettetése (labdarúgás, sakk, asztalitenisz, lábtoll-labda, duatlon-triatlon, szabadidő sportok)
Együtt Újszászáért Egyesület	106	Egészségmegőrző, szociális, oktatási, kulturális egyesület. Városszépítés, orvosi vizsgálatok szervezése, egészségügyi tanácsadás, hagyományőrzés, fogyatékos gyermekek támogatása.
Városi Polgárőr Egyesület	80	A polgárőr szolgálat szervezése
Újszászi 4H Egyesület	150	Gyermek és ifjúsági szervezet. Kismesterségek tanítása, természetszeretetre való nevelés, egészségmegőrzés.
Mozgássérültek JNK-Szolnok Megyei Egyesülete újszászi csoportja	270	A mozgássérültek érdekképviselője, szabadidős programok szervezése.
„Megújulás” Alkoholizmus Ellenés Klub	17	Volt alkoholbetegek klubja. Egészségmegőrzés, a rászoruló családok támogatása, gyermek- és ifjúságvédelem

Magyarországi Cigányok Európai Uniói Szövetsége	53	Országos szervezet. Érdekvédelem, jogi tanácsadás.
Magyar Lábtoll-labda Szövetség	400	Országos szervezet. Lábtoll-labda sportág hazai rendezvényeinek szervezése, nemzetközi kapcsolatok.
Szabadság Horgász Egyesület	178	A horgászat népszerűsítése, az újszászi horgászat szervezése, haltelepítés, kulturált környezet kialakítása-fenntartása.
Újszász Városi Postagalamb Sportegyesület R-23	13	Galambtenyésztés, versenyeztetés.
Újszászi Vállalkozók Egyesülete	30	A helyi vállalkozók, gazdasági érdekeinek képviselője, Újszász fejlődésének elősegítése.
Vasutas Szakszervezet Nyugdíjas Alapszervezete	80	Nyugdíjas vasutasok és hozzátartozóik érdekvédelme, érdekképviselője, szabadidős rendezvények szervezése
Aranyifjak Nyugdíjasklub	45	A tagok érdekképviselője, klubfoglalkozások, szabadidős programok szervezése.
Fekete József Kertbarát Kör	40	Szakmai kérdések megbeszélése, tapasztalatcsere más klubokkal, kiállítás rendezés.
Népi Díszítőművészeti Szakkör	11	Hagyományörzés, hímzés, szövés, gyapjúfonás, csipkeverés, stb. Kiállítások szervezése, kézműves bemutatók
Százszorszép Népdalkör	11	Hagyományörzés, népdalcsokrok tanulása, fellépések
Fire Dance Táncegyüttes	48	Klasszikus és modern táncok, gyermektől szenior korcsoportig
Nyugdíjas pedagógusok klubja	12	Kötetlen társasélet, kirándulások, színházlátogatás.
Sparkling Diamonds Táncsoport	8	Klasszikus és modern táncok
Operabarátok köre	12	Zenei programok, kórusművészet
Nosza Mami táncsoport	14	Testmozgás és szabadidős lehetőség biztosítása az idősebb korosztály számára
Liliom Néptáncsoport	12	Néptánc, hagyományörzés
Kastély Otthon Művészeti Műhelye	20	Az otthonlakók rehabilitációs foglalkoztatása. Festészet, grafika, tűzzománc, hímzés, szövés.
Tölgy Alkoholizmus Ellenes Klub (Kastély Otthon)	15	Volt alkoholbetegek klubja. Egészségmegőrzés.

2. számú melléklet:**Védett épített értékek:***Országos műemléki védelmet élvező épületek:*

- Orczy-kastély (Akácfa út 90., hrsz: 390/4): 1831-ben elkészült egyemeletes, klasszicista stílusú kastélyépület, homlokzata előtt 6 dór oszloppal alátámasztott terasz, déli homlokzata feltűnően hasonlít a gyöngyösi Orczy-kastély (ma Mátra Múzeum) keleti homlokzatához.

Műemléki nyilvántartási száma: M1 4034.

- Orczy-kastély (Abonyi út 1., hrsz: 2074/1): 1890 körül épült kétemeletes, eklektikus stílusú, hatalmas kastélyépület, homlokzatát ión oszlopok díszítik, felül timpanon emelkedik, oldalhomlokzatán dór oszlopok által hordott teraszok találhatók.

Műemléki nyilvántartási száma: M1 9395.

Helyi védett épített értékek:

- orvosi rendelő épülete	(Szabadság tér 4.)
- római katolikus templom	(Szent István tér 3.)
- református templom és közösségi ház	(Dózsa György út 2.)
- vasútállomás épülete	(Baross út 2.) - /egyben vasúttörténeti emlék is/
- az ún. "ipartörténeti nagykút"	(3/1 hrsz-ú területen)
- stációsor	(temető, 845 hrsz-ú területen)
- Nepomuki Szent János szobor	(574 hrsz-ú területen)
- Szent Vendel szobor	(2126 hrsz-ú területen)
- Barta kereszt	(791/1 hrsz-ú területen)
- Csábi kereszt	(3/3 hrsz-ú területen)
- Hatvani kereszt	(1 hrsz-ú területen)
- Zérczi kereszt	(2 hrsz-ú területen)
- Szomorú Krisztus keresztje	(1185 hrsz-ú területen)
- a régi temető vezérkeresztje	(193 hrsz-ú területen)
- kereszt – romos állapotban a Parkerdő területén	(030/1a hrsz-ú területen)
- Vörösmarty ház	(Kossuth út 1/a)
- Millenniumi- (vagy Hosszú-) iskola	(Szent István tér 4.)

3. számú melléklet:

Természetvédelmi területek és értékek listája:

Ex lege védett kunhalmok:*

- Cigány- halom: 89 m tszf magasságú (teljes felszínét löszpusztai maradványfajokkal /pl.: taréjos búzafű/ sziki legelő borítja)
- Dinnyés- halom: 94 m tszf magasságú (lábáig szántott; degradált gyep és akácsor borítja)
- Hosszúhát- halom: 98 m tszf magasságú (fiatal, telepített, elegyes erdő borítja)

**(Dr. Tóth Albert 1989. évi térségi vizsgálata alapján)*

Ex lege védett szikes tó:

- Újszászi szikes tó – 047/12a,b és 047/13 helyrajzi számú területek.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület:

- Abonyi úti Orczy-kastély 23,4 ha-os kastélyparkja – Abonyi út 1. szám (2074/1 hrsz).
(Fenntartó: Jász-Nagykun-Szolnok Megye Önkormányzata)

NATURA 2000 – Különleges Természetmegőrzési Területek:

- **Újszász-Jászboldogházi gyepek** (HUHN20081)

Újszász: 011/17, 011/18, 011/19, 012, 0121/3, 0121/4, 013/7, 013/8, 0142/10, 0142/11, 0142/12, 0142/13, 0142/14, 0142/15, 0142/16, 0142/26, 0142/27, 0142/28, 0142/29, 0142/9, 0144/10, 0144/11, 0144/12, 0144/14, 0144/15, 0144/16, 0144/2, 0144/28, 0144/29, 0144/30, 0144/31, 0144/4, 0144/8, 0145, 0146/1, 015/20, 015/21, 015/22, 015/23, 015/24, 015/25, 015/3, 0151/2, 0151/3, 0151/4, 0152, 0153, 0154/1, 0154/4, 0154/5, 0154/6, 0154/7, 0154/8, 0155/6, 0162/1, 0162/2, 0162/3, 0163, 0164/4, 0164/9, 0166/13, 0166/16, 0166/3, 0166/4, 0166/5, 0171, 0172, 018/44, 018/45, 018/46, 018/47, 019/1, 03/1, 03/2, 03/3, 04/1, 04/2, 04/3, 047/12, 047/13, 047/14, 047/15, 047/16, 047/17, 05, 06/2, 06/3, 06/4, 06/5, 07/1, 07/2, 07/3, 07/4, 07/5, 07/6, 07/7, 07/8, 09/18, 09/19, 09/20 helyrajzi számú területek.

Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet részeként védelem alá helyezett területek (Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság):

- Újszász: 0144/1b; 0144/5d, f, g, h, j, k; 0144/9a, c; 0151/3a, b, c; 0153; 0162/1; 0162/2a, b, c, d; 0162/3 helyrajzi számú területek.

Felhasznált források

- Újszász Város Településfejlesztési Konceptiója
Készítette: Pap Gábor
Jóváhagyta Újszász Város Képviselő-testület 60/2003. (V.20.) számú határozatával.
- Újszász Város Településfejlesztési Konceptió felülvizsgálata és Stratégiai Programja
Készítette: Fehér Judit – Pap Gábor
Jóváhagyta Újszász Város Képviselő-testület 2/2006. (II.14.) számú határozatával.
- Újszász Város Településrendezési Terve
Készített: Településrendezési és Műszaki Társulás, Szolnok
Jóváhagyta Újszász Város Képviselő-testület:
 - 24/2005 (II.15.) számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv,
 - 2/2005 (II.16.) számú rendelettel elfogadott helyi építési szabályzat és szabályozási terv.
- Az Integrált Városfejlesztési Stratégia készítéséhez kapcsolódó adatok, lakossági kérdőívezés kiértékelése
Bak Tibor, ART VITAL Kft. és Eurost Hungary Bt.
- Újszász város szociális intézményhálózatának, feladatellátásnak bemutatása.
Forrás: Farkas Józsefné intézményvezető; Zagyva-menti Integrált Központ
- Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Program (2007-2013);
- Környezetállapot értékelés 2008. – Közép- Tisza- vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Szolnok;
- Szolnoki kistérség területfejlesztési koncepciója, stratégiai és operatív programja
Készítette: Hazai Térségfejlesztő Rt. 2005.
- Újszász Város Polgármesteri Hivatala – adatnyilvántartások, tervdokumentációk;
- városi intézmények adatszolgáltatása;
- Újszászi Rendőrőrs – adatszolgáltatás;
- Városi Civil Fórum – adatszolgáltatás;
- VÁTI Kht. TeIR adatbázis;
- KSH adatok.